

Hoge Raad der Nederlanden
Zaaknummer: 24/04220
20 februari 2025

SCHRIFTELIJKE OPMERKINGEN

van:

**Stichting Defence for Children International Nederland -
ECPAT Nederland,**
gevestigd te Leiden ("**Defence for Children Nederland**"),
advocaat: [naam 1]

inzake:

Stichting Ymere,
gevestigd en kantoorhoudende te Amsterdam,
eiseres in eerste aanleg,
advocaten in de prejudiciële procedure: [naam 2] en [naam
3]

tegen:

1. **[naam 4] Bewindexpert,**
2. **[naam 5]**
gedaagden in eerste aanleg.

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	3
2	ACHTERGROND	6
2.1	Dakloosheid en huisuitzetting van kinderen in Nederland	6
2.2	Trajecten die kunnen leiden tot huisuitzetting; belangrijkste knelpunten	9
2.3	Rechtspraakonderzoek: wijze van toepassing van artikel 3 lid 1 IVRK in civiele ontruimingszaken	13
2.3.1	De ene rechter is actiever dan de andere bij het in kaart brengen van de belangen van het kind	14
2.3.2	Onduidelijkheid over verantwoordelijkheid van de verhuurder	21
2.3.3	Gedrag van ouders wordt vaak voor rekening van het kind gebracht	24
3	JURIDISCH KADER: RELEVANTE BEPALINGEN UIT HET IVRK	25
3.1	Inleiding: het VN-Kinderrechtenverdrag	25
3.2	Artikel 3 lid 1 IVRK: belangen van het kind moeten eerste overweging vormen	27
3.3	Artikel 16 IVRK: het recht van het kind op eerbiediging van het privé/gezinsleven en de woning	34
3.4	Artikel 27 IVRK: het recht van het kind op adequate huisvesting ..	35
3.5	Artikel 9 IVRK: het recht van kinderen om op te groeien bij hun ouders	37
3.6	Het belang van het gedrag van ouders in deze context	39
4	TOEPASSING VAN HET IVRK IN CIVIELE ONTRUIMINGSZAKEN: BEANTWOORDING VAN DE PREJUDICIËLE VRAGEN	42
4.1	Vragen 1-3: het toetsingscriterium	42
4.2	Vragen 4-8: ambtshalve toetsing aan artikel 3 lid 1 IVRK	45
4.3	Vraag 9: beslissing en motivering	49
5	AFSLUITING	50

1 INLEIDING

1. Huisuitzetting van gezinnen met kinderen is een actueel en urgent thema. Cijfers over het aantal huisuitzettingen van gezinnen ontbreken, maar uit recent onderzoek van Hogeschool Utrecht blijkt dat meer dan één op de zes daklozen in Nederland kind is.¹ Bij de Kinderrechtenhelpdesk van Defence for Children Nederland is de afgelopen jaren het aantal hulpvragen over de rechten van kinderen die dakloos (dreigen te) raken, aanzienlijk toegenomen.²
2. Huisuitzettingen raken aan het fundamentele recht van kinderen op een plek om veilig en waardig op te groeien: het recht van kinderen op adequate huisvesting. Het Bureau van de Hoge Commissaris van de VN voor de Mensenrechten beschrijft het belang hiervan als volgt:

*"Children's health, educational advancement and overall well-being are deeply influenced by the quality of housing in which they live. Lack of adequate housing, forced evictions or homelessness tend to have a profound impact on children due to their specific needs, affecting their growth, development and enjoyment of a whole range of human rights, including the right to education, health and personal security."*³

3. Helaas is hier in Nederland nog weinig oog voor. In 2023 verscheen een rapport van de Nationale ombudsman en de Kinderombudsman, getiteld "*Als de overheid niet thuis geeft*". In dit rapport wordt geconcludeerd dat de overheid bij huisuitzettingen van gezinnen tekortschiet in haar mensen- en kinderrechtelijke verplichtingen.⁴ De

---

¹ S. Schel, D. Wewerinke, M. Kuijpers, A. Scheepers, L. Scholten, C. Akkermans, J. de Vries, R. Bruijns & L. van Doorn, *Iedereen telt mee! Resultaten tweede ETHOS-telling van dak- en thuisloosheid in 55 gemeenten*. Utrecht: Hogeschool Utrecht 2024. Onder meer raadpleegbaar via <https://www.kansfonds.nl/wp-content/uploads/2024/10/ETHOS-telling-2024-publieksrapportage.pdf> (laatst geraadpleegd op 10 februari 2025). In deze telling was 18% van de dak- en thuislozen jonger dan achttien jaar.

² Van 24 zaken in 2018 naar 59 zaken in 2020, 68 zaken in 2023 en 92 zaken 2024. In 2025 waren begin februari al 19 zaken binnengekomen.

³ Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, *The Right to Adequate Housing. Fact Sheet No. 21/Rev.1*, p. 18.

⁴ *Als de overheid niet thuisgeeft... Een onderzoek naar de realisatie van mensen- en kinderrechtelijke verplichtingen van de overheid bij huisuitzettingen van gezinnen in kwetsbare situaties*, Den Haag: Nationale ombudsman en Kinderombudsman 2023. Onder meer raadpleegbaar via <https://www.kinderombudsman.nl/system/files/publications/2023-Publicatie%20aanmaken/Rapport%20Als%20de%20overheid%20niet%20thuis%20geeft.pdf> (laatst geraadpleegd op 11 februari 2025).

overheid doet te weinig om huisuitzettingen te voorkomen en houdt zich niet aan de verplichting dat huisuitzetting niet tot (feitelijke) dakloosheid mag leiden. Gezinnen worden onvoldoende geïnformeerd over hun rechten en plichten en genieten onvoldoende rechtsbescherming. De mensen- en kinderrechtelijke verplichtingen van de overheid zijn nauwelijks in (lokale) regelgeving en beleid verankerd. Dit is te vrijblijvend en leidt tot willekeur.

4. In dit falende systeem is voor de civiele rechter in ontruimingszaken een belangrijke rol weggelegd. Dat geldt in zaken op tegenspraak, maar met name ook in verstekzaken. In deze prejudiciële procedure kan de Hoge Raad daar duidelijkheid over verschaffen.
5. Defence for Children Nederland zal deze schriftelijke opmerkingen in de eerste plaats gebruiken om de Hoge Raad de nodige feitelijke achtergrond te verschaffen voor de beantwoording van de vragen (**hoofdstuk 2**). Defence for Children Nederland houdt zich al geruime tijd bezig met deze problematiek⁵ en is via haar Kinderrechtenhelpdesk ook in de praktijk betrokken bij gevallen van kinderen die dakloos raken of dreigen te raken door huisuitzettingen of andere oorzaken. De kern van het probleem is dat kinderrechten niet zijn verankerd in de wetgeving en het beleid rond huisuitzettingen. Ook in civiele ontruimingszaken wordt meestal niet, en anders niet consistent, getoetst aan kinderrechten.
6. Defence for Children Nederland zal vervolgens in **hoofdstukken 3 en 4** van deze schriftelijke opmerkingen ingaan op de juridische verplichtingen van de civiele rechter in ontruimingszaken op grond van het Verdrag inzake de rechten van het kind⁶ (het "IVRK") en een voorstel doen voor de beantwoording van de prejudiciële vragen.

---

⁵ Zie bijvoorbeeld eerdere publicaties van Defence for Children Nederland: M. Bahlmann, *Kinderrechten op straat. Problemen van kinderen in armoede op het gebied van onderdak en huisvesting*, Leiden: Defence for Children 2018 (raadpleegbaar via https://www.defenceforchildren.nl/media/3144/kinderrechten-op-straat_web.pdf, laatst geraadpleegd: 15 februari 2025) en *Duurzame oplossingen voor dakloze gezinnen. Een onderzoek in samenwerking met Stichting Kinderpostzegels*, Leiden: Defence for Children 2021 (raadpleegbaar via https://www.defenceforchildren.nl/media/5492/2021_duurzame-oplossingen-voor-dakloze-gezinnen_def.pdf, laatst geraadpleegd: 15 februari 2025).

⁶ Verdrag inzake de rechten van het kind, New York 20 november 1989 (*Trb.* 1990, 46). De Nederlandse vertaling van het IVRK is gepubliceerd in *Trb.* 1990, 170.

7. Kort samengevat komt deze beantwoording op het volgende neer:
- Op grond van artikel 3 lid 1 IVRK moeten de belangen van het kind een eerste overweging vormen bij de beslissing van de rechter over de vordering tot ontruiming. Hiervoor dient de rechter, zo nodig ambtshalve, de belangen van het kind in kaart te brengen. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om het behoud van de gezinsomgeving, de fysieke en mentale gezondheid van het kind en de continuïteit van het onderwijs. Zo nodig moet de rechter hiertoe instructiemaatregelen nemen. Defence for Children Nederland kan zich lastig voorstellen dat een belangenafweging vervolgens in het nadeel van het kind uitvalt. Mocht dat zo zijn, dan geldt voor de rechter op grond van artikel 3 lid 1 IVRK een zware motiveringsplicht.
  - Bovendien kan artikel 3 lid 1 IVRK niet los worden gezien van de overige rechten van het kind. Op grond van artikel 16 IVRK moeten kinderen worden beschermd tegen willekeurige of onrechtmatige inmenging in hun privéleven, gezinsleven en woning. Op grond van artikel 27 lid 1 en 3 IVRK heeft het kind recht op adequate huisvesting. Volgens de *General Comments* van het VN-Kinderrechtencomité mag de rechter dan ook niet overgaan tot ontruiming zonder dat sprake is van alternatieve adequate huisvesting.⁷ Op grond van artikel 9 lid 1 IVRK mag het kind hierbij niet worden gescheiden van de ouders. Dezelfde verplichtingen rusten op grond van artikel 3 lid 1 IVRK op de woningcorporatie als particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn. Ook van particuliere verhuurders mag worden verwacht dat zij rekening houden met de belangen van het kind. Concreet betekent dit dat de verhuurder en de rechter in ieder geval moeten nagaan of sprake is van kinderen en zo ja, of bij ontruiming sprake zal zijn van alternatieve adequate huisvesting voor het gezin. Zo nodig moet de rechter instructiemaatregelen nemen om dit te achterhalen. Als de rechter niet kan vaststellen dat van

---

⁷ Committee on the Rights of the Child (het "VN-Kinderrechtencomité"), *General comment No. 21 (2017) on children in street situations*, CRC/C/GC/21, nr. 51.

alternatieve adequate huisvesting sprake zal zijn, mag de rechter de vordering tot ontruiming niet toewijzen.

2 ACHTERGROND

2.1 Dakloosheid en huisuitzetting van kinderen in Nederland

8. Dakloosheid onder kinderen is een groot probleem in Nederland. Cijfers over het totale aantal dakloze kinderen ontbreken.⁸ In de schattingen van het CBS worden kinderen niet meegenomen.⁹ Een belangrijke indicatie zijn de resultaten van de tweede ETHOS-telling van Hogeschool Utrecht in 55 Nederlandse gemeenten. Van de 6.063 daklozen in deze telling waren er 1.101 jonger dan 18 jaar.¹⁰
9. Het CBS en de Hogeschool Utrecht maken voor hun onderzoeken gebruik van de ETHOS-indeling. ETHOS-light (*European Typology of Homelessness and Housing Exclusion*) is de Europese definitie van dakloosheid die wetenschappelijk algemeen erkend wordt.¹¹ In deze definitie wordt dakloosheid gezien als een gebrek aan adequate huisvesting. Daklozen zijn volgens de ETHOS-light-definitie mensen die leven in de openbare ruimte, mensen in de noodopvang, mensen in een tijdelijke opvang voor dakloze mensen, mensen die uitstromen uit een instelling zonder vervolghuisvesting, mensen in niet-conventionele woonplekken (zoals een auto, kraakpand of vakantiewoning) en mensen die tijdelijk verblijven bij familie, vrienden of kennissen. In het onderzoek van Hogeschool Utrecht is hier nog één categorie aan toegevoegd, namelijk mensen met een

---

⁸ Voor enkele (soms meer gedateerde) cijfers over huisuitzettingen en dakloze gezinnen, zie M. Vols, 'Voortdurend verhuizen: de impact van het Kinderrechtenverdrag op huisuitzettingen in het privaat- en bestuursrecht', NTM-NJCMBull 2020, p. 9-11. Vols schrijft onder meer dat het Trimbosinstituut in 2015 meldde dat jaarlijks 800 tot 900 gezinnen in de maatschappelijke opvang terechtkomen. In totaal zaten ten tijde van het onderzoek van het Trimbosinstituut 1.200 tot 1.400 minderjarige kinderen in de opvang.

⁹ Volgens de laatste schatting van het CBS waren op 1 januari 2024 33.000 mensen tussen de 18 en 65 jaar in Nederland dakloos (<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2025/05/33-duizend-mensen-dakloos-begin-2024>, laatst geraadpleegd op 15 februari 2025).

¹⁰ Schel e.a. 2024, p. 13.

¹¹ De ETHOS-indeling wordt bijvoorbeeld ook gebruikt in het *Nationaal Actieplan Dakloosheid* van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2022), p. 46 (raadpleegbaar via <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-bb529bd58adc8061e5c058d2fe9671197ba6244f/pdf>, laatst geraadpleegd op 15 februari 2025).

dreigende huisuitzetting zonder passende vervolghuisvesting, omdat dit in Nederland een bekende route is naar dakloosheid.

10. De ETHOS-light-definitie sluit aan bij het recht op adequate huisvesting zoals neergelegd in onder meer artikel 11 lid 1 van het Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten¹² ("IVESCR"). Adequate huisvesting is, aldus het VN-comité voor economische, sociale en culturele rechten, "*of central importance for the enjoyment of all economic, social and cultural rights*".¹³ Het gaat niet slechts om een dak boven het hoofd. Het gaat om het recht om ergens te leven "*in security, peace and dignity*".¹⁴
11. Voor kinderen geldt vanwege hun kwetsbaarheid in het bijzonder dat adequate huisvesting essentieel is voor hun lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke en maatschappelijke ontwikkeling. Kinderen moeten veilig en waardig kunnen opgroeien. Artikel 27 lid 3 IVRK legt daarom vast dat de overheid ouders, als dat nodig is, *met name* moet ondersteunen wat betreft voeding, kleding en huisvesting.
12. Aangenomen moet worden dat (dreigende) huisuitzetting een belangrijke oorzaak is van dakloosheid onder kinderen in Nederland. In de tweede ETHOS-telling van Hogeschool Utrecht verkeerden 76 van de 1.101 kinderen in een situatie van dreigende huisuitzetting.¹⁵
13. Uit de toenemende signalen bij de Kinderrechtenhelpdesk van Defence for Children Nederland blijkt bovendien dat (dreigende) dakloosheid van kinderen een hardnekkig probleem is. In 2018 waren er 24 zaken van (dreigende) dakloosheid van kinderen. Dit is gestegen naar 59 zaken in 2020, 68 zaken in 2023 en 92 zaken in 2024. In 2025 waren begin februari al 19 zaken binnengekomen.

---

¹² Internationaal Verdrag inzake economische, sociale en culturele rechten, New York 16 december 1966 (*Trb.* 1969, 100).

¹³ Committee on Economic, Social and Cultural Rights, *General Comment No. 4: The Right to Adequate Housing*, E/1992/23, nr. 1.

¹⁴ Committee on Economic, Social and Cultural Rights, *General Comment No. 4: The Right to Adequate Housing*, E/1992/23, nr. 7.

¹⁵ Schel e.a. 2024, p. 13.

14. Kinderen hebben vreselijk te lijden onder (dreigende) huisuitzetting.¹⁶ Uit onderzoek blijkt dat onzekere en onveilige woonomstandigheden niet alleen de kwaliteit van leven van kinderen beïnvloeden, maar ook aanzienlijke gevolgen hebben voor hun ontwikkelingskansen.¹⁷ Huisvestingsproblemen kunnen leiden tot een 'vicieuze cirkel van gezinsinstabiliteit', waarbij kinderen vaker gedragsproblemen vertonen en problemen ervaren in hun schoolse functioneren, wat hun verdere (emotionele en sociale) ontwikkeling in gevaar brengt.¹⁸
15. Daar komt tegenwoordig vaak nog bij dat er geen alternatieve huisvesting voor het gezin te vinden is. In sommige situaties leidt dit tot een mogelijke scheiding van de ouders en de kinderen via – al dan niet vrijwillige – uithuisplaatsing van de kinderen. Als gezinnen op straat komen te staan, kunnen zij immers niet altijd in de maatschappelijke opvang terecht. Soms is er zelfs onvoldoende plek in de crisisopvang. Het gebeurt dat alleen de kinderen worden opgevangen en de ouders op straat leven, zodat de kinderen zo alsnog gescheiden worden van hun ouders.¹⁹
16. Dit is onaanvaardbaar. Hoe kan het zover komen? En wat moet de civiele rechter in ontruimingszaken hieraan doen?
17. Om de eerste vraag te beantwoorden, wordt in **paragraaf 2.2** een schets gegeven van de verschillende trajecten die kunnen leiden tot huisuitzetting en de belangrijkste knelpunten. Deze schets is in belangrijke mate gebaseerd op het onderzoek van de Ombudsman en de Kinderombudsman en op eerdere onderzoeken van Defence for Children Nederland. Ter inleiding op het antwoord op de tweede

---

¹⁶ Voor ervaringen van kinderen, zie: Kinderombudsman, *Ongehoord! Onzichtbaarheid van kinderen bij huisvestingsproblemen*, 14 december 2020, KOM010/2020 (raadpleegbaar via <https://www.kinderombudsman.nl/system/files/publications/2020-Publicatie%20aanmaken/Verhalenbundel-Ongehoord-onzichtbaarheid-kinderen-huisvestingsproblemen.pdf>, laatst geraadpleegd: 17 februari 2025).

¹⁷ Kinderombudsman 2020, p. 5 met verwijzingen. Zie voorts Vols 2020, p. 3-4 met verwijzingen: "Onderzoek toont ook aan dat de gevolgen van huisuitzettingen voor kinderen zeer nadelig zijn. Na een ontruiming zijn kinderen vaker dakloos, ervaren vaker huiselijk geweld en wonen na de ontruiming vaker in slecht onderhouden accommodaties. Ontruimingen hebben bovendien een negatief effect op de gezondheid van kinderen, hun prestaties op school en hun algemene ontwikkeling."

¹⁸ Kinderombudsman 2020, p. 5 met verwijzingen.

¹⁹ Voor dit alles, zie: Bahlmann 2018, p. 9 e.v.; Defence for Children Nederland 2021; Ombudsman en Kinderombudsman 2023, p. 28-29.

vraag is in kaart gebracht op welke wijze civiele rechters op dit moment toepassing geven aan artikel 3 IVRK in ontruimingszaken.

Paragraaf 2.3 bevat een verslag van dit rechtspraakonderzoek.

2.2 Trajecten die kunnen leiden tot huisuitzetting; belangrijkste knelpunten

18. De belangrijkste bestuursrechtelijke en civielrechtelijke trajecten die kunnen leiden tot huisuitzetting zijn de volgende.²⁰

- Wet Damocles. Artikel 13b Opiumwet geeft de burgemeester de bevoegdheid een last onder bestuursdwang op te leggen bij bepaalde overtredingen van de Opiumwet. Deze bevoegdheid kan worden gebruikt om een woning te sluiten, waarbij alle bewoners het pand moeten verlaten. Burgemeesters zijn verplicht kinderrechten en -belangen bij hun besluitvorming te betrekken.²¹ Bezwaar en beroep lopen via het bestuursrechtelijke traject.
- Wet Victoria. Artikel 174a Gemeentewet geeft de burgemeester de bevoegdheid om een woning te sluiten als de openbare orde rond de woning ernstig wordt verstoord (of, bij ernstig geweld of de aanwezigheid van wapens, er ernstige vrees bestaat voor het ontstaan van zo'n verstoring). Ook hier dienen burgemeesters kinderrechten en -belangen bij de besluitvorming te betrekken. Bezwaar en beroep lopen via het bestuursrechtelijke traject.
- Vordering tot ontruiming door de verhuurder. Het initiatief tot huisuitzetting wordt meestal genomen door de verhuurder, die ontruiming van de woning vordert bij de civiele rechter.²² Op grond van artikel 7:231 lid 1 BW kan de huurovereenkomst in beginsel slechts worden ontbonden door tussenkomst van de

---

²⁰ Ombudsman en Kinderombudsman 2023, p. 11-12; Vols 2020, p. 9-11.

²¹ Art. 3 IVRK en art. 3:4 Awb. Vgl. bijv. ABRvS 4 december 2019, ECLI:NL:RVS:2019:4083, r.o. 4.6.

²² Totaalcijfers zijn onbekend; voor een analyse, zie Vols 2020, p. 10-11. Volgens cijfers van Aedes ontvingen woningcorporaties in 2024 4.800 ontruimingsvonnissen (<https://aedes.nl/media/document/corporatiemonitor-huurschulden-en-huisuitzettingen-2024>, laatst geraadpleegd op 19 februari 2025).

rechter. In kort geding kan echter, vooruitlopend op de ontbinding, ontruiming worden gevorderd. Gronden voor ontbinding kunnen zijn een betalingsachterstand of overlast die wordt gezien als een tekortkoming omdat de huurder zich niet heeft gedragen als een goede huurder of de woning is gebruikt voor niet overeengekomen doeleinden.²³ Bij toepassing van de Wet Damocles of de Wet Victoria kan de huurovereenkomst ook buitengerechtelijk worden ontbonden (art. 7:231 lid 2 BW). Ook dan kan in kort geding ontruiming van de woning worden gevorderd.

- Parate executie hypotheekrecht op woning (art. 3:268 BW). Geschat wordt dat jaarlijks ongeveer 7.500 huisuitzettingen plaatsvinden na onderhandse verkoop of een executieveiling door de bank.²⁴ Hier komt in principe geen rechter aan te pas. Gezinnen die executie van het hypotheekrecht willen voorkomen, zullen in een kort geding moeten betogen dat sprake is van misbruik van executiebevoegdheid.
- Grijs gebied: 'informele trajecten'. Sommige mensen – bijvoorbeeld kwetsbare gezinnen, expats, recent gescheiden ouders – maken noodgedwongen gebruik van andersoortige woonvormen of contractvormen, waardoor zij op meer informele wijze op straat kunnen komen te staan. Denk aan situaties waarin geen huurbescherming geldt (tijdelijke huur, anti-kraak of sloopwoning) of illegale woonsituaties (permanente bewoning vakantiepark of onderhuur).²⁵

19. In al deze situaties zijn de kinderrechtelijke verplichtingen van de overheid niet expliciet in wetgeving en beleid verankerd.²⁶ Daarmee is meteen het belangrijkste knelpunt blootgelegd. Het hangt van de ambtenaar, verhuurder, hulpverlener of rechter die het gezin treft af of rekening wordt gehouden met de belangen van het kind. Dit leidt tot willekeur. Hoe dan ook vindt zelden een gedegen inventarisatie

---

²³ Woningcorporaties zoals Ymere hanteren bijvoorbeeld een zerotolerancebeleid als het gaat om overtredingen van de Opiumwet.

²⁴ Vols 2020, p. 9-10.

²⁵ Ombudsman en Kinderombudsman 2023, p. 12.

²⁶ Ombudsman en Kinderombudsman 2023, p. 39.

plaats van de belangen van het desbetreffende kind (zoals vereist door artikel 3 lid 1 IVRK), laat staan dat het kind naar diens mening wordt gevraagd (zoals vereist door artikel 12 IVRK). Dit betekent dat er in de praktijk ook nauwelijks oog is voor de mogelijke impact die de huisuitzetting op het kind en diens toekomstperspectief heeft.

20. In het vervolg van de schriftelijke opmerkingen zal Defence for Children Nederland zich beperken tot de eerste drie situaties die hierboven worden beschreven. Dit zijn de situaties waarin aan de civiele rechter een vordering tot ontruiming kan worden voorgelegd.
21. Uit het onderzoek van de Ombudsman en de Kinderombudsman komt naar voren dat gemeenten en woningcorporaties sterk inzetten op het voorkomen van huisuitzettingen bij betaalachterstanden.²⁷ Ook bij overlast wordt steeds vaker aangestuurd op het voorkomen van huisuitzetting, bijvoorbeeld door middel van 'laatstekanscontracten' en intermediaire verhuur. Bij toepassing van de Wet Damocles lijkt er in de praktijk echter nauwelijks oog voor het voorkomen van sluiting.²⁸ Dat geldt ook voor het zerotolerancebeleid²⁹ van verhuurders, zoals dat van Stichting Ymere in de onderhavige zaak, waarbij na een overtreding van de Opiumwet wordt aangestuurd op ontruiming.
22. Een belangrijk probleem is dat, áls wordt overgegaan tot huisuitzetting, er in veel gevallen geen alternatieve adequate huisvesting is voor het gezin. Door de krappe woningmarkt is het voor kwetsbare gezinnen vrijwel onmogelijk om betaalbare woningruimte te vinden.³⁰ Daar komt nog bij dat woningcorporaties en verhuurders 'zwarte lijsten' hanteren en/of vragen dat de huurder een verklaring overlegt van de vorige huurder dat geen sprake is geweest van een huurachterstand en/of een huisuitzetting.³¹

---

²⁷ Met name via art. 2 Besluit gemeentelijke schuldhulpverlening (*Stb.* 2020, 240) (meldplicht huurachterstand), het Landelijk Convenant Vroegsignalering en het Statement Voorkomen Huisuitzettingen van verhuurders, gemeenten en het Rijk.

²⁸ Ombudsman en Kinderombudsman 2023, p. 26-27.

²⁹ Zie bijv. Rb Amsterdam, 23 oktober 2024, ECLI:NL:RBAMS:2024:6689; Rb Zeeland-West-Brabant, 28 augustus 2024, ECLI:NL:RBZWB:2024:6257.

³⁰ Defence for Children Nederland 2021, p. 6, 7, 9-10; Ombudsman en Kinderombudsman 2023, p. 28.

³¹ Bahlmann 2018, p. 12; Ombudsman en Kinderombudsman 2023, p. 28. Zie recent

23. Omdat (consistent) beleid en rechtspraak op dit punt ontbreken, worden gezinnen uit huis gezet zonder dat kan worden vastgesteld dat sprake zal zijn van alternatieve adequate huisvesting. Soms kunnen gezinnen dit (tijdelijk) opvangen door bij familie te slapen,³² naar de maatschappelijke opvang te gaan of een vakantiewoning te huren. Dit is echter geen adequate huisvesting maar (volgens de ETHOS-definitie) feitelijke dakloosheid. Het vormt al helemaal geen oplossing voor de langere termijn.³³ Daar komt nog bij dat er een tekort is aan opvangplekken in de maatschappelijke opvang.³⁴
24. Bovendien worden gezinnen niet altijd tot de maatschappelijke opvang toegelaten, omdat de ouders zelfredzaam worden geacht.³⁵ Op grond van artikel 1.2.1 onder c van de Wet maatschappelijke ondersteuning komen een ingezetene van Nederland slechts in aanmerking voor opvang indien die "*niet in staat is zich op eigen kracht, met gebruikelijke hulp, met mantelzorg of met hulp van andere personen uit zijn sociale netwerk te handhaven in de samenleving*". Als 'slechts' sprake is van een huisvestingsprobleem krijgt het gezin dus in principe zelfs geen toegang tot de opvang. Dit terwijl opvang toch de humanitaire ondergrens is. Het verschilt per gemeente hoe hiermee wordt omgegaan.³⁶
25. Tot slot bestaat er bij huisuitzetting de dreiging dat kinderen worden gescheiden van hun ouders, zonder dat sprake is van een van een opvoedsituatie die een uithuisplaatsing van het kind rechtvaardigt. Enerzijds wordt soms door hulpverleners bedreigd met formele maatregelen zoals uithuisplaatsing of wordt daartoe zelfs overgegaan.³⁷ Ook dreigen gemeenten soms de ouders en kinderen

---

³² Soms wordt aangestuurd op opvang in het eigen netwerk. Ouders – met name (alleenstaande) moeders – lopen hierdoor het risico, binnen hun netwerk, gevangen te raken in (gewelddadige) afhankelijkheidsrelaties. Het sturen op opvang in het eigen netwerk is dan ook, vooral voor alleenstaande moeders, mogelijk onbedoeld extra gevaarlijk. Zie Ombudsman en Kinderombudsman 2023, p. 29.

³³ Ombudsman en Kinderombudsman 2023, p. 21, 28.

³⁴ Defence for Children Nederland 2021, p. 6.

³⁵ M. Planije & M. Tuynman, *Gezinnen in de maatschappelijke opvang. Opvang en ondersteuning van dakloze gezinnen*, Utrecht: Trimbos-instituut 2015, p. 15; Bahlmann 2018, p. 15; Defence for Children Nederland 2021, p. 10.

³⁶ Defence for Children Nederland 2021, p. 10.

³⁷ Bahlmann 2018, p. 9; Ombudsman en Kinderombudsman 2023, p. 36. Zie voorts de kantonrechter in de onderhavige zaak: Rb. Noord-Holland 30 mei 2024,

gescheiden op te vangen.³⁸ Anderzijds worden ouders en kinderen soms in de praktijk alsnog gescheiden, bijvoorbeeld omdat er bij familie of in de opvang niet plaats is voor het hele gezin.³⁹

26. Bij dit alles komt dat gezinnen weinig of geen informatie krijgen over hun rechten en plichten en geen recht hebben op gratis of betaalbare ondersteuning of belangenbehartiging tijdens de voorfase van de huisuitzetting. Pas als ontruiming wordt gevorderd, kan aanspraak worden gemaakt op een toevoeging. Veel gezinnen laten het echter hierop niet aankomen of verschijnen niet ter zitting. Het gevolg is dat de ontruiming meestal bij verstek wordt toegewezen.⁴⁰
27. Hiermee is een korte samenvatting gegeven van de belangrijkste knelpunten die maken dat kinderen door huisuitzetting zonder adequate huisvesting kunnen komen te zitten en in sommige gevallen zelfs gescheiden worden van hun ouders. Voor een vollediger overzicht verwijst Defence for Children Nederland graag naar het onderzoek van de Ombudsman en de Kinderombudsman.

2.3 Rechtspraakonderzoek: wijze van toepassing van artikel 3 lid 1 IVRK in civiele ontruimingszaken

28. Welke rol kan de civiele rechter in ontruimingszaken hierin spelen? Defence for Children Nederland heeft een jurisprudentieonderzoek⁴¹ uitgevoerd om een beeld te krijgen van de *wijze waarop* nu wordt getoetst aan artikel 3 lid 1 IVRK in ontruimingszaken. Daartoe is via rechtspraak.nl naar uitspraken gezocht met de zoektermen (i) "3 IVRK" in combinatie met "ontruiming" en (ii) "internationaal verdrag inzake de rechten van het kind" in combinatie met "ontruiming".⁴²
29. Uit deze zoektermen volgt direct een belangrijke beperking van het onderzoek: uitspraken waarin de rechter artikel 3 IVRK volledig buiten beschouwing heeft gelaten, zijn niet meegenomen in de

---

ECLI:NL:RBNHO:2024:5289, r.o. 4.14 en voetnoot 3; Rb. Noord-Holland 8 oktober 2024, ECLI:NL:RBNHO:2024:10288, voetnoot 6.

³⁸ Ombudsman en Kinderombudsman 2023, p. 29 en 36.

³⁹ Bahlmann 2018, p. 9; Ombudsman en Kinderombudsman 2023, p. 29.

⁴⁰ Voor dit alles, zie: Ombudsman en Kinderombudsman 2023, p. 33-34.

⁴¹ Voor eerder rechtspraakonderzoek, zie Vols 2020, p. 14-17.

⁴² Het gaat om in totaal 87 uitspraken uit de periode van 2004 tot en met 2024. In deze paragraaf worden de meest opvallende uitspraken uitgelicht.

analyse. Ook niet-gepubliceerde uitspraken – waaronder veel uitspraken in verstekzaken⁴³ – zijn niet meegenomen. Het onderzoek is dan ook niet bedoeld om een representatief beeld te krijgen van de vraag of wordt getoetst aan artikel 3 IVRK. Aangenomen moet worden dat die toetsing in het overgrote deel van de gevallen, zeker in verstekzaken, op dit moment niet gebeurt. Het onderzoek levert wel een beeld op van de (uiteenlopende) *wijze waarop* rechters artikel 3 IVRK toepassen, áls zij toetsen aan deze bepaling.

30. De resultaten van het onderzoek bevestigen de conclusie van de kantonrechter in de voorliggende zaak, dat de toepassing van het zogenaamde zerotolerancebeleid door woningcorporaties in huurgeschillen problematisch wordt ervaren door rechters in gevallen waarin het gezinnen met (jonge) kinderen betreft, en dat rechters met deze materie sterk verschillend omgaan.⁴⁴ Op hoofdlijnen ziet Defence for Children Nederland echter dat áls artikel 3 IVRK wordt vermeld, het slechts beperkt wordt toegepast. De omstandigheid dat er minderjarige kinderen in het gehuurde wonen, legt niet of nauwelijks gewicht in de schaal als de tekortkoming op zich ernstig genoeg is om ontbinding te rechtvaardigen.⁴⁵
31. Hieronder zal Defence for Children Nederland drie van haar bevindingen illustreren: (1) de ene rechter is actiever dan de andere bij het in kaart brengen van de belangen van het kind, (2) het is onduidelijk of de verhuurder een eigen verantwoordelijkheid heeft om rekening te houden met de belangen van het kind, en (3) het gedrag van ouders wordt vaak voor rekening van het kind gebracht.

2.3.1 De ene rechter is actiever dan de andere bij het in kaart brengen van de belangen van het kind

32. In hoofdstukken 3 en 4 van deze schriftelijke opmerkingen wordt toegelicht dat artikel 3 lid 1 IVRK meebrengt dat de rechter (1) moet vaststellen welke gevolgen ontruiming (mogelijk) voor het kind heeft, (2) moet vaststellen wat het meeste in het belang van het kind is, en

---

⁴³ Hierop wordt ook gewezen door Vols 2020, p. 17, onder verwijzing naar het publicatiebeleid van rechtspraak.nl.

⁴⁴ Rb. Noord-Holland 8 oktober 2024, ECLI:NL:RBNHO:2024:10288, r.o. 2.11.

⁴⁵ Zie eerder ook Vols 2020, p. 15-16.

(3) moet motiveren hoe de belangen van het kind zijn afgewogen tegen andere belangen. De rechter zal regelmatig van partijen onvoldoende informatie krijgen om dit te doen. Dat zal zeker het geval zijn in verstekzaken. In de praktijk gaan de rechters die artikel 3 lid 1 IVRK toepassen hier verschillend mee om.

(i) *De actieve rechter*

33. Sommige rechters zien een eigen verantwoordelijkheid om informatie in te winnen bij partijen voor het nemen van een beslissing over de ontruiming van een kind, met name over de vraag of er bij ontruiming sprake zal zijn van adequate huisvesting. Zie bijvoorbeeld de rechtbank Overijssel in een uitspraak van 17 oktober 2023:

"Uitgaande van de stellingen van [gedaagde] verblijft [gedaagde] in het gehuurde met zijn minderjarige dochter. In dat geval dient de kantonrechter zich ervan te vergewissen of er door iemand - de huurder zelf, de verhuurder, de gemeente of een maatschappelijke organisatie - voorzieningen zijn getroffen die voorkomen dat het kind dakloos wordt (art. 3 IVRK)."⁴⁶ (onderstreping toegevoegd)

34. Hetzelfde geldt voor de rechtbank Amsterdam in een uitspraak van 25 april 2023:

"10. Verder is, gelet op het recentelijk verschenen artikel van Z.H. Duijnsteek-van Imhoff & C.L.J.M. de Waal over artikel 3 IVRK (WR 2023/32), voor de belangenafweging in het kader van de vordering tot ontbinding en ontruiming van belang de vraag of er kinderen in de woning wonen. De belangen van inwonende kinderen vormen ingevolge artikel 3 IVRK namelijk een eerste overweging. Als er kinderen in de woning wonen, dan moet worden onderzocht welke voorzieningen zijn getroffen om te voorkomen dat de kinderen dakloos worden. Deze voorzieningen moeten ook toereikend zijn. Partijen dienen de kantonrechter hierover te informeren."⁴⁷ (onderstreping toegevoegd)

35. Actieve rechters worstelen echter met het bepalen van de meest geschikte manier om hun verantwoordelijkheid concreet invulling te geven. Zij vergewissen zich op verschillende manieren van de

---

⁴⁶ Rb. Overijssel 17 oktober 2023, ECLI:NL:RBOVE:2023:4103, r.o. 4.4.

⁴⁷ Rb. Amsterdam 25 april 2023, ECLI:NL:RBAMS:2023:2489 .

getroffen voorzieningen. In meerdere zaken heeft de rechter partijen gevraagd om een schriftelijke toelichting te geven op aanvullende vragen, om op die manier inzicht te verkrijgen in de vraag of er een reëel risico bestaat dat de kinderen op straat terechtkomen bij toewijzing van de vordering tot ontruiming:

- Rb. Overijssel 17 oktober 2023, ECLI:NL:RBOVE:2023:4103, r.o. 4.4:

"Daarom wenst de kantonrechter voor zover mogelijk door [eiser] en [gedaagde] nader te worden geïnformeerd over het volgende:

- *Wat zijn hier de gevolgen van een ontruiming voor het kind?*
- *Verblijft het kind alle dagen van de week bij [gedaagde] of heeft zij ook onderdak elders;*
- *Is het nodig en zo ja zijn er al voorzieningen getroffen om te voorkomen dat het kind dakloos wordt?*
- *Is er al een maatschappelijke organisatie voor het kind in beeld?*
- *Wat is de stand van zaken met het betalen van de huur? Is de huur over de afgelopen maanden tot en met heden voldaan?*

[gedaagde] en voor zover mogelijk [eiser] worden opgedragen om uiterlijk binnen één week desgewenst per email bericht zich hierover uit te laten. Daarna zal zo spoedig mogelijk (eind)vonnissen worden gewezen."⁴⁸ (onderstreping toegevoegd)

- Rb. Noord-Holland 30 mei 2024, ECLI:NL:RBNHO:2024:5289, r.o. 4.16:

"Dit een en ander overziende verzoekt de voorzieningenrechter Ymere om uiterlijk 21 juni 2024 antwoord te geven op de volgende vragen.

Wat is naar de opvatting van Ymere de relevantie van het hiervoor weergegeven Kabinetsstandpunt voor de toepassing van haar zero tolerance beleid in het algemeen en haar opstelling in de onderhavige zaak in het bijzonder?

---

⁴⁸ Rb. Overijssel 17 oktober 2023, ECLI:NL:RBOVE:2023:4103, r.o. 4.4.

Op welke wijze wordt in de onderhavige zaak recht gedaan aan de in art. 27 IVRK geborgde rechten van het kind?

Op welke wijze wordt in de onderhavige zaak gestalte gegeven aan de regie-functie van de gemeente waarover in de Kabinetsbrief wordt gesproken? Welke rol ziet Ymere voor zichzelf weggelegd om te bevorderen dat die regie ook daadwerkelijk plaatsvindt?

In hoeverre laat Ymere zich in haar besluitvorming over de aanpak van de onderhavige zaak beïnvloeden door opvattingen van de bij het gezin betrokken hulpverlening? Vindt er afstemming tussen Ymere, de gemeente en de hulpverlening plaats?

Ziet Ymere mogelijkheden om te bevorderen dat in zaken als de onderhavige de relevante stukken uit het strafdossier – gegeven een daartoe gevraagde en verkregen instemming van de betrokken verdachten – (standaard) onderdeel van het kort geding dossier gaan vormen?" (onderstreping toegevoegd)

- Hof Arnhem-Leeuwarden 23 april 2024, ECLI:NL:GHARL:2024:2799, r.o. 3.5:

"Het hof heeft daarom behoefte aan nadere voorlichting over de huidige woonsituatie van [de huurster] en haar kind en over wat zij sinds het vonnis van 21 september 2022 heeft ondernomen om andere passende woonruimte te vinden. [de huurster] zal gelegenheid worden gegeven zich daarover bij akte uit te laten." (onderstreping toegevoegd)

36. De rechter grijpt daarnaast de mondelinge behandeling regelmatig aan als het moment om aanvullende informatie te vergaren over de risico's op dakloosheid van het kind:

- Rb. Zeeland-West-Brabant 18 september 2024, ECLI:NL:RBZWB:2024:6847, r.o. 4.14:

"Tijdens de mondelinge behandeling is besproken dat de kinderen onder toezicht zijn gesteld en is stilgestaan bij het verblijf bij Sterk Huis. (...) Naar het oordeel van de kantonrechter is daarom niet gebleken dat er een noodsituatie dreigt als de huurovereenkomst wordt ontbonden, in die zin dat de kinderen dan mogelijk op straat komen te staan." (onderstreping toegevoegd)

- Rb. Amsterdam 24 maart 2023, ECLI:NL:RBAMS:2023:1687, r.o. 10:

"Desgevraagd heeft [gedaagde] aangegeven dat zijn kinderen van maandag tot woensdag en om het weekend bij hem verblijven. (...) Hieruit wordt afgeleid dat de kinderen in geval van ontruiming niet op straat komen te staan, maar dat de kinderen in ieder geval voorlopig bij de andere ouder kunnen verblijven. Daarnaast kan [gedaagde] zijn kinderen nog wel blijven zien, zodat de kinderen bij een ontruiming in contact kunnen blijven met hun vader. Ook weegt de kantonrechter mee dat [gedaagde] tijdens de mondelinge behandeling heeft meegedeeld dat hij in oktober 2023 een nieuwe woning heeft." (onderstreping toegevoegd)

- Rb. Limburg 2 oktober 2024, ECLI:NL:RBLIM:2024:6895, r.o. 4.4:

"Gelet op het verhandelde ter zitting is de kantonrechter van oordeel dat van een acute noodsituatie voor de minderjarige kinderen van [gedaagden] bij ontruiming van het gehuurde geen sprake is." (onderstreping toegevoegd)

37. Ook komt het voor dat rechters ambtshalve informatie verzamelen via andere bronnen dan partijen. Zo raadpleegde de rechtbank Amsterdam volgens een uitspraak van 23 mei 2023 de website van de gemeente Amsterdam om het gemeentebestuur met betrekking tot het verkrijgen van een urgentieverklaring te achterhalen.⁴⁹
38. Het gaat in de hierboven genoemde gevallen steeds om zaken op tegenspraak. Er zijn geen uitspraken gevonden in verstekzaken waarin een rechter ambtshalve instructiemaatregelen heeft genomen om aan artikel 3 lid 1 IVRK te kunnen toetsen.
- (ii) *Passieve rechter*
39. In het merendeel van de zaken neemt de rechter echter een passievere houding aan en legt de rechter de stelplicht en bewijslast van een acute noodsituatie op de huurder. Zie bijvoorbeeld:

---

⁴⁹ Rb. Amsterdam 23 mei 2023, ECLI:NL:RBAMS:2023:3229.

- Hof Amsterdam 10 oktober 2023, ECLI:NL:GHAMS:2023:2618, r.o. 4.10:

"Dat die situatie zich hier voordoet is echter niet gebleken. [appellante] heeft haar stelling dat het kind uit huis zou worden geplaatst bij ontruiming niet concreet gemaakt. Bovendien is die stelling door Gemeente Opmeer betwist."
(onderstreping toegevoegd)
- Hof Amsterdam 21 mei 2024, ECLI:NL:GHAMS:2024:1377, r.o. 5.7:

"Dat die situatie zich hier voordoet is echter niet gebleken. Een concrete onderbouwning daartoe ontbreekt."
(onderstreping toegevoegd)
- Rb. Midden-Nederland 6 augustus 2024, ECLI:NL:RBMNE:2024:4677, r.o. 3.18:

"Er zijn geen bijzondere omstandigheden aan de zijde van [gedaagde sub 2] c. s. gesteld of gebleken waarvoor die belangen van Ymere moeten wijken. Het enkele feit dat de twee minderjarige kinderen van [gedaagde sub 2] c. s. ook in de woning wonen, is in dit verband onvoldoende. Bovendien is niet gesteld of gebleken dat de kinderen in een acute noodsituatie terecht zouden komen bij een eventuele ontruiming. Immers [gedaagde sub 2] c. s. kunnen nog altijd de hulp inschakelen van hulpverlenende instanties en/of familieleden bij het vinden van onderdak."
(onderstreping toegevoegd)
- Rb. Overijssel 2 januari 2024, ECLI:NL:RBOVE:2024:308, r.o. 4.6:

"Desgevraagd gaf [gedaagde] bij de mondelinge behandeling aan dat zij na die zitting wel contact heeft opgenomen met o.a. de gemeente en het ROZ maar dat dit allemaal tot niets had geleid. Enige onderbouwning hiervan ontbreekt echter."
(onderstreping toegevoegd)

40. De Rechtbank Limburg bedacht in haar uitspraak van 13 september 2023 een creatieve oplossing om de huurster in haar bewijslast tegemoet te komen, namelijk door als feit van algemene bekendheid aan te nemen dat de huurster zonder positieve verhuurdersverklaring geen normale gezinswoning zal kunnen vinden:

"Met betrekking tot de stelling van [gedaagde 1] dat zij na een eventuele ontruiming geen andere woning kan krijgen heeft Woonwenz aangevoerd dat [gedaagde 1] dat wel stelt maar verder niet heeft onderbouwd. Daarmee heeft zij met betrekking tot dit argument niet voldaan aan de bewijsplicht die ingevolge de "tenzij-bepaling" op haar rust.

De kantonrechter zal dit argument passeren. Het is een feit van algemene bekendheid dat de regionale verhuurders van sociale woningen geen nieuwe huurder accepteren als die niet beschikt over een positieve verhuurdersverklaring. Evenzeer is het bekend dat verhuurders, als hen om een verhuurdersverklaring wordt gevraagd, die naar waarheid invullen. Met andere woorden, in een eventuele verhuurdersverklaring betreffende [gedaagde 1] zal onder andere vermeld worden dat zij is ontruimd wegens hennepkweek. Dat is doorgaans voldoende om [gedaagde 1] niet als huurder te accepteren. Bij [gedaagde 1] komt daar dan nog bij dat zij onder beschermingsbewind staat, en dus financiële problemen heeft. Ook dat maakt haar geen gewilde kandidaat-huurder. Dat laatste geldt nog meer voor commerciële verhuurders.

Naar het oordeel van de kantonrechter staat dan ook voldoende vast dat [gedaagde 1], na ontruiming, er niet in zal slagen een normale gezinswoning voor haar en haar minderjarig kind te verwerven."⁵⁰ (onderstreping toegevoegd)

(iii) Motivering ontbreekt volledig

41. In sommige gevallen blijft onduidelijk of de rechter de gevolgen van de ontruiming in kaart heeft gebracht, omdat de rechter hierover geen motivering in het vonnis heeft opgenomen:

- Rb. Overijssel 21 mei 2024, ECLI:NL:RBOVE:2024:2664, r.o. 4.11:

"[gedaagden] heeft aangevoerd dat in de woning ook twee (minderjarige) kinderen, verblijven. Deze omstandigheid is door Aegon niet weersproken. Op grond van artikel 3 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind vormt het belang van het minderjarige kind een eerste overweging bij een beslissing zoals de ontruiming van een woning waar het kind verblijft. Daarom ziet de kantonrechter aanleiding om

---

⁵⁰ Rb. Limburg 13 september 2023, ECLI:NL:RBLIM:2023:5225, r.o. 4.13.

een ruimere ontruimingstermijn te bepalen, te weten drie maanden na betekening van dit vonnis."

- Rb. Rotterdam 22 september 2023,
ECLI:NL:RBROT:2023:8909, r.o. 2.8:

"De kantonrechter geeft [gedaagde01] zes maanden de tijd om de woning te ontruimen. De hoofdreden daarvan is dat [gedaagde01] met haar drie kinderen (waaronder twee minderjarigen) in de woning woont. [gedaagde01] heeft aangegeven dat zij momenteel geen alternatieve woonruimte voor deze kinderen heeft. Deze belangen vindt de kantonrechter zwaar wegen (artikel 3 Internationaal Verdrag inzake de rechten van het Kind). Door de lange ontruimingstermijn heeft [gedaagde01] naar het oordeel van de kantonrechter voldoende tijd om hiervoor een passende oplossing te vinden."

2.3.2 Onduidelijkheid over verantwoordelijkheid van de verhuurder

42. In de geanalyseerde rechtspraak wordt verschillend geoordeeld over de mate van zorgvuldigheid die de verhuurder dient te betrachten ten aanzien van het belang van het kind. Soms wordt aangenomen dat enkel de rechter in de ontruimingsprocedure rekening dient te houden met het belang van het kind. In andere zaken wordt ook van de verhuurder verwacht dat die het belang van het kind meeneemt in het besluit tot het instellen van een ontruimingsvordering en afziet van ontruiming indien het belang van het kind zwaarder weegt:⁵¹

"De verplichting om al het mogelijke te doen om de ontruiming van de woning te voorkomen, betreft zowel WoonFriesland als [eiseres 1]. WoonFriesland heeft recht op betaling van de huurprijs en de huurschuld, maar zal van ontruiming moeten afzien als dit haar niet onevenredig benadeelt."⁵² (onderstreping toegevoegd)

43. Dat de verhuurder bij de beslissing tot ontruiming rekening moet houden met de belangen van het kind, betekent soms dat de vordering wordt afgewezen als de verhuurder er niet in slaagt te bewijzen dat deze belangenafweging heeft plaatsgevonden:

---

⁵¹ Zie ook Vols 2020, p. 14-15.

⁵² Rb. Noord-Nederland 30 januari 2018, ECLI:NL:RBNNE:2018:473, r.o. 4.7.

- Rb. Noord-Holland 20 november 2023, ECLI:NL:RBNHO:2023:11428, r.o. 5.13:

"De vordering tot ontruiming gebaseerd op huurachterstand zal eveneens worden afgewezen, omdat niet kan worden vastgesteld of de hoogte van de huurachterstand die ontruiming rechtvaardigt. Daar komt bij dat vaststaat dat DRD geen melding heeft gedaan bij de gemeente als bedoeld in artikel 2 van het Besluit gemeentelijke schuldhulpverlening en [gedaagde] niet gewezen heeft op de mogelijkheid van schuldhulpverlening via de gemeente. Ook is niet gesteld of gebleken dat DRD als verhuurder bij haar vordering tot ontruiming acht geslagen heeft op de belangen van de vier jaar oude dochter van [gedaagde] die eveneens woont in het gehuurde, zodat niet valt uit te sluiten dat door ontruiming voor die dochter een noodsituatie ontstaat, zie artikel 3 Verdrag inzake de rechten van het kind." (onderstreping toegevoegd)

- Rb. Gelderland 15 februari 2023, ECLI:NL:RBGEL:2023:838, r.o. 4.3:

"Bovendien geldt dat [gedaagde 1] het gehuurde bewoont met haar minderjarige dochter. [eiser] heeft onvoldoende onderbouwd of en zo ja in hoeverre rekening is gehouden met de belangen van deze dochter als tot ontruiming zou worden overgegaan. Zo is enkel duidelijk dat het meisje om het weekend een weekend bij haar vader is. Er is onvoldoende gesteld over of de dochter in de toekomst volledig bij haar vader zou kunnen verblijven en of, gezien de woonplaats van de vader, bijvoorbeeld schoolactiviteiten en sociale activiteiten doorgang kunnen vinden als het meisje, gezien een ontruiming, moet verhuizen." (onderstreping toegevoegd)

- Rb. Amsterdam 13 mei 2022, ECLI:NL:RBAMS:2022:2668, r.o. 6:

"Dat Rochdale, die als sociale verhuurder wordt aangemerkt en mede als particuliere instelling voor maatschappelijk welzijn kan worden beschouwd, bij het indienen van onderhavige dagvaarding het belang van de kinderen op enigerlei wijze in de besluitvorming heeft meegenomen, is gesteld noch gebleken. Ook in dit geding heeft Rochdale hieromtrent niets naar voren gebracht. Onder deze omstandigheden leidt dit tot het oordeel dat de vordering tot ontbinding en ontruiming in dit geval moet worden afgewezen, gelet op de belangen van de kinderen van [gedaagde], mede

in het licht van de omstandigheid dat als enige tekortkoming in de nakoming van de huurovereenkomst de huurachterstand heeft te gelden." (onderstreping toegevoegd)

- Rb. Noord-Nederland 26 april 2013,
ECLI:NL:RBNNE:2013:BZ8814, r.o. 4.10:

"In dat licht overweegt de voorzieningenrechter dat met betrekking tot de consequenties van de ontruiming De Huismeesters weliswaar heeft verklaard dat [A] en zijn dochter via het tweede kans beleid mogelijk aanspraak kunnen maken op vervangende woonruimte, maar onvoldoende voor het voetlicht is gebracht wat dit beleid concreet inhoudt en wat de kansen zijn op huisvesting van [A] en zijn dochter in de nabijheid van de school waar [B] momenteel de voor haar gewenste extra begeleiding ontvangt." (onderstreping toegevoegd)

44. Ook wordt over de inspanningsverplichtingen van de verhuurder bij het vinden van een vervangende woning verschillend geoordeeld. Zo ging de rechtbank Midden-Nederland er in haar uitspraak van 9 oktober 2024 vanuit dat de verhuurder zou meehelpen bij het vinden van een vervangende woning:

"De kantonrechter weet niet of dat inmiddels is gebeurd, maar gaat ervan uit dat als dat nog niet is gebeurd dat meteen na het lezen van deze uitspraak zal gebeuren en dat Cazas Wonen als sociaal verhuurder, de gemeente en [gedaagde sub 1] en [gedaagde sub 2] de handen ineen zullen slaan om een meer bij het inkomen van [gedaagde sub 1] en [gedaagde sub 2] passende huurwoning te vinden die [gedaagde sub 1] en [gedaagde sub 2] en hun minderjarige kinderen woongenot kan bieden. Het is de kantonrechter namelijk ambtshalve bekend dat binnen de gemeente Utrecht het beleid is dat geen kind op straat komt te staan."⁵³ (onderstreping toegevoegd)

45. Andere rechters vinden het echter te ver gaan om van een verhuurder te verlangen dat deze bemiddelt bij het verkrijgen van een vervangende woning:

"Het hof acht het echter in het kader van een ontbindings- en ontruimingsvordering te ver gaan van een verhuurder te verlangen dat deze bemiddelt bij het verkrijgen van

---

⁵³ Rb. Midden-Nederland 9 oktober 2024, ECLI:NL:RBMNE:2024:5780, r.o. 3.7.

vervangende opvang van de kinderen of overlegt met de raad voor de kindbescherming of Bureau Jeugdzorg."⁵⁴

2.3.3 Gedrag van ouders wordt vaak voor rekening van het kind gebracht

46. Rechteren zijn zich er over het algemeen van bewust dat een ontruiming "*heel ingrijpend*"⁵⁵ is voor de minderjarige kinderen en "*nadelige gevolgen meebrengt*."⁵⁶ Veelal wordt de verantwoordelijkheid voor het welzijn van het kind echter bij de ouders neergelegd, als gevolg waarvan niet te snel een ontruimingsvordering zou moeten worden afgewezen vanwege het belang van het kind:

"Aangenomen moet worden dat een ontruiming van de woning (ook) voor de minderjarige kinderen van [gedaagden] nadelige gevolgen meebrengt. Bij de beoordeling van een op zichzelf gerechtvaardigde vordering tot ontruiming zullen de belangen van de daarbij betrokken kinderen onder ogen gezien dienen te worden. Dit gaat evenwel niet zover dat de betrokkenheid van kinderen automatisch leidt tot een blokkade voor de toewijzing van een dergelijke vordering. Het is voor alles de taak van [gedaagden] de nodige maatregelen te nemen ter voorkoming van al te nadelige gevolgen. Zowel de verantwoordelijkheid voor de tekortkoming die tot de ontruiming leidt (of kan leiden) als de verantwoordelijkheid voor het welzijn van de kinderen ligt bij hen. Om die reden dient niet te snel te worden aangenomen dat de betrokkenheid van kinderen aan toewijzing van de vorderingen in de weg staat."⁵⁷ (onderstreping toegevoegd)

47. Rechteren leiden de verantwoordelijkheid van de ouders af uit artikel 18 IVRK. Deze (onjuiste⁵⁸) interpretatie van artikel 18 IVRK leidt er *de facto* toe dat het gedrag van de ouders voor rekening van het kind wordt gebracht, zonder dat in alle gevallen het belang van het kind als zelfstandig recht lijkt te worden meegewogen:

"Haar tekortkoming op dit punt kan niet met een beroep op het woonbelang van de kinderen, welke belang ongetwijfeld

---

⁵⁴ Hof 's-Hertogenbosch 28 september 2004, ECLI:NL:GHSHE:2004:AR7499, r.o. 4.14.

⁵⁵ Rb. Rotterdam 10 november 2023, ECLI:NL:RBROT:2023:10652.

⁵⁶ Rb. Noord-Nederland 25 september 2023, ECLI:NL:RBNNE:2023:3872.

⁵⁷ Rb. Noord-Nederland 25 september 2023, ECLI:NL:RBNNE:2023:3872, r.o. 4.9.

⁵⁸ Zie paragraaf 3.6 van deze schriftelijke opmerkingen.

bestaat maar door haar zelf ten onrechte niet voorop is gesteld, worden geaccepteerd. Veelzeggend is in dit verband artikel 18 IVRK dat onder meer bepaalt: Ouders of, al naar gelang het geval, wettige voogden, hebben de eerste verantwoordelijkheid voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Het belang van het kind is hun allereerste zorg. De negatieve gevolgen die een ontruiming voor de kinderen zal hebben, kan [gedaagde] uitsluitend zichzelf verwijten."⁵⁹ (onderstreping toegevoegd)

48. Desalniettemin wordt doorgaans aangenomen dat een dreigende acute noodsituatie – mede afhankelijk van de overige omstandigheden – een belemmering voor ontruiming kan zijn.⁶⁰ Hiervan is bijvoorbeeld sprake indien de kinderen letterlijk op straat komen te staan.
49. Zelfs deze maatstaf wordt echter niet door iedere rechter steevast gehandhaafd. Zo oordeelde de rechtbank Noord-Nederland dat zelfs dreigende dakloosheid van de kinderen onder omstandigheden niet aan ontruiming in de weg hoeft te staan:

*"Dat het gezin met kinderen en al op straat komt te staan is weliswaar een zware consequentie van het vonnis in de bodemzaak, maar kan op zichzelf niet kan leiden tot het oordeel dat sprake is van een omstandigheid die maakt dat het belang van [eisende partijen] zwaarder moet wegen dan het belang van Nijestee."*⁶¹

3 JURIDISCH KADER: RELEVANTE BEPALINGEN UIT HET IVRK

3.1 Inleiding: het VN-Kinderrechtenverdrag

50. In 1989 werd het IVRK aangenomen door de Verenigde Naties. Inmiddels is het IVRK het meest geratificeerde mensenrechtenverdrag ter wereld. Het IVRK trad op 8 maart 1995 in werking in Nederland en biedt aanvullende bescherming – dat wil zeggen, bovenop andere mensenrechtenverdragen – aan alle kinderen in Nederland.

---

⁵⁹ Rb. Overijssel 19 oktober 2018, ECLI:NL:RBOVE:2018:4591, r.o. 4.6.

⁶⁰ Rb. Zeeland-West-Brabant 27 september 2024, ECLI:NL:RBZWB:2024:6599, r.o. 4.4.

⁶¹ Rb. Noord-Nederland 5 januari 2024, ECLI:NL:RBNNE:2024:359. Zie ook

51. Het IVRK erkent kinderen als zelfstandige houders van rechten, onafhankelijk van (het gedrag van) hun ouders. Het IVRK berust op vier kernbeginselen.⁶² Ten eerste gelden de rechten van het kind op gelijke wijze voor alle kinderen (non-discriminatie, art. 2 IVRK). Ten tweede moeten de belangen van het kind altijd een eerste overweging vormen bij elke beslissing die het kind raakt (art. 3 IVRK). Ten derde heeft het kind recht op leven en ontwikkeling (art. 6 IVRK). En ten vierde hebben kinderen het recht hun mening te geven over alle zaken die hun aangaan (art. 12 IVRK). Deze kernbeginselen dienen altijd in acht te worden genomen bij de uitleg van de andere artikelen in het IVRK.
52. Op grond van artikel 43 IVRK houdt het VN-Kinderrechtencomité toezicht op de naleving van het IVRK. Het VN-Kinderrechtencomité heeft verschillende *General Comments* vastgesteld over de uitleg van het IVRK. Deze *General Comments* vormen de meest gezaghebbende interpretatie van het IVRK, waarnaar in de rechtspraak (bijvoorbeeld die van het Hof van Justitie van de EU) ook vaak wordt verwezen.⁶³ Hieronder zal voor de uitleg van het IVRK vaak verwezen worden naar de *General Comments*.
53. Bij huisuitzetting van gezinnen met minderjarige kinderen zijn verschillende kinderrechten in het geding:
- Artikel 3 lid 1 IVRK, op grond waarvan de belangen van het kind een eerste overweging moeten vormen bij de beslissing tot ontruiming. Dit geldt zowel voor de beslissing van een woningcorporatie om ontruiming te vorderen als voor de beslissing van de rechter om die vordering toe te wijzen.
  - Artikel 16 IVRK, op grond waarvan het recht op privé/gezinsleven en de woning moet worden geëerbiedigd.

---

⁶² VN-Kinderrechtencomité, *General comment No. 5 (2003). General measures of implementation of the Convention on the Rights of the Child*, CRC/GC/2003/5, nr. 12.

⁶³ Zie bijv. Hof Den Haag 19 maart 2024, ECLI:NL:GDHA:2024:363 (*Drinkwater*), r.o. 6.12 met verwijzingen; Vols 2020, p. 6 met verwijzingen.

- Artikel 27 IVRK, dat het recht van het kind op een toereikende levensstandaard waarborgt, inclusief het recht op een adequate huisvesting.
- Artikel 9 IVRK, dat het recht van kinderen waarborgt om niet gescheiden te worden van hun ouders.

54. Defence for Children Nederland zal deze rechten hieronder stuk voor stuk toelichten. Daarna wordt ook ingegaan op de rol van de verantwoordelijkheid van de ouders, nu uit de rechtspraakanalyse blijkt dat rechters hiernaar verwijzen in de motivering van hun beslissing (zoals bleek in paragraaf 2.3.3 hierboven).

3.2 Artikel 3 lid 1 IVRK: belangen van het kind moeten eerste overweging vormen

55. Op grond van artikel 3 lid 1 IVRK moeten de belangen van het kind een eerste overweging vormen bij elke beslissing of maatregel die het kind raakt. Artikel 3 lid 1 IVRK bepaalt:

"In all actions concerning children, whether undertaken by public or private social welfare institutions, courts of law, administrative authorities or legislative bodies, the best interests of the child shall be a primary consideration."

"all actions concerning children"

56. Onder *"all actions concerning children"* vallen alle maatregelen die kinderen raken, of ze specifiek op het kind zien of niet. Aldus het VN-Kinderrechtencomité in *General Comment 14* bij het IVRK:

"The legal duty applies to all decisions and actions that directly or indirectly affect children. Thus, the term "concerning" refers first of all, to measures and decisions directly concerning a child, children as a group or children in general, and secondly, other measures that have an effect on an individual child, children as a group or children in general, even if they are not the direct targets of the measure."⁶⁴

---

⁶⁴ VN-Kinderrechtencomité, *General Comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration*, CRC/C/GC/14, nr. 19.

57. Zo oordeelde het hof Den Haag in de zaak tegen de Staat en twee drinkwaterbedrijven over afsluiting van het drinkwater wegens wanbetaling bij gezinnen met minderjarige kinderen dat een dergelijke afsluiting geldt als een "action concerning children":

"Wel heeft de Staat als verweer aangevoerd dat pas sprake is van een maatregel "betreffende kinderen" als een maatregel rechtstreeks betrekking heeft op kinderen en dat niet voldoende is dat de maatregel (slechts) gevolgen heeft voor kinderen. Het hof volgt de Staat daarin niet. Het (in artikelen 43-45 IVRK bedoelde) VN-Comité voor de Rechten van het Kind heeft in zijn General Comment nr. 14 opgemerkt dat "concerning" in artikel 3 lid 1 IVRK ruim moet worden uitgelegd: het gaat om "all decisions and actions that directly or indirectly affect children" en dus ook om "measures that have an effect on an individual child, children as a group or children in general, even when they are not the direct targets of the measure". Op zich is juist dat de General Comments niet bindend zijn, maar zij zijn wel gezaghebbend. Bovendien is deze uitleg ook logisch en past deze bij de doelstellingen van het IVRK en van artikel 3 lid 1 IVRK in het bijzonder (zie ook citaten in 6.14 hierna). Ook het Hof van Justitie van de EU verwijst voor de uitleg van de reikwijdte van artikel 3 lid 1 IVRK naar General Comment nr. 14."⁶⁵

58. Ook een beslissing tot ontruiming die gevolgen heeft voor een kind is dus een maatregel betreffende kinderen die onder het bereik van artikel 3 lid 1 IVRK valt.⁶⁶

Tot wie is artikel 3 lid 1 IVRK gericht?

59. De opdracht van artikel 3 lid 1 IVRK om het belang van het kind een eerste overweging te laten zijn, is uitdrukkelijk gericht aan alle openbare en particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn, rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten en wetgevende

---

⁶⁵ Hof Den Haag 19 maart 2024, ECLI:NL:GDHA:2024:363 (*Drinkwater*), r.o. 6.12.

⁶⁶ Zie bijv. VN-Kinderrechtencomité, *Concluding observations on the combined sixth and seventh periodic reports of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland*, 22 juni 2023, CRC/C/GBR/CO/6-7, nr. 46 onder (c): *Noting with deep concern the large number of children living in poverty, food insecurity and homelessness, the Committee recommends that the State party: (...) Ensure that the best interests of the child are given primary consideration in all eviction matters, that evictions are not targeted at families belonging to minority groups and that any evictions are always subject to adequate alternatives;*"

lichamen. Die opdracht richt zich dus onder meer tot Uw Raad in deze procedure en tot de rechter in een ontruimingsprocedure.

60. Deze opdracht richt zich ook tot woningcorporaties, als particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn ("*private social welfare institutions*"). Woningcorporaties zijn immers op grond van artikel 19 lid 1 Woningwet uitsluitend werkzaam in het belang van de volkshuisvesting. Woningcorporaties zijn dan ook – net als bijvoorbeeld drinkwaterbedrijven bij een beslissing tot afsluiting van het drinkwater⁶⁷ – bij een beslissing tot ontruiming gebonden aan artikel 3 IVRK.
61. Hoewel artikel 3 lid 1 IVRK niet is gericht tot private partijen, zoals particuliere verhuurders, rust op verdragspartijen wel de verplichting om ervoor te zorgen dat ook private partijen de belangen van het kind in kaart brengen en als eerste overweging meenemen bij beslissingen die het kind aangaan.⁶⁸ Zoals in hoofdstuk 4 wordt toegelicht, werkt artikel 3 IVRK dan ook door in open normen waaraan particuliere verhuurders zijn gebonden.

Het gewicht dat aan het belang van het kind moet worden toegekend

62. Artikel 3 IVRK heeft een materiële en een procedurele kant.⁶⁹ Materieel moeten de belangen van het kind een *eerste* overweging vormen: het gewicht dat aan het belang van het kind moet worden toegekend.
63. Artikel 3 IVRK schrijft niet voor wat het resultaat is van de belangenafweging die in voorkomende gevallen moet worden gemaakt. Wel dienen de belangen van het kind in een dergelijke belangenafweging prioriteit te hebben en niet slechts een van de verschillende overwegingen te zijn. In de woorden van de wetgever bij de invoering van het IVRK: het belang van het kind behoort als

---

⁶⁷ Hof Den Haag 19 maart 2024, ECLI:NL:GDHA:2024:363 (*Drinkwater*), r.o. 6.12.

⁶⁸ VN-Kinderrechtencomité, *General Comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration*, CRC/C/GC/14, nr. 19., nr. 14 onder (c).

⁶⁹ VN-Kinderrechtencomité, *General Comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration*, CRC/C/GC/14, nr. 19., nr. 6.

regel de doorslag te geven.⁷⁰ Er moet dus een groter gewicht worden toegekend aan datgene waarmee de belangen van het kind het best gediend worden. Met name als een maatregel ontegenzeggelijk gevolgen heeft voor kinderen, moet de bereidheid bestaan om prioriteit te geven aan de belangen van het kind. Aldus het VN-Kinderrechtencomité in *General Comment 14*:

"Potential conflicts between the best interests of a child, considered individually, and those of a group of children or children in general have to be resolved on a case-by-case basis, carefully balancing the interests of all parties and finding a suitable compromise. The same must be done if the rights of other persons are in conflict with the child's best interests. If harmonization is not possible, authorities and decision-makers will have to analyse and weigh the rights of all those concerned, bearing in mind that the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration means that the child's interests have high priority and not just one of several considerations. Therefore, a larger weight must be attached to what serves the child best.

Viewing the best interests of the child as "primary" requires a consciousness about the place that children's interests must occupy in all actions and a willingness to give priority to those interests in all circumstances, but especially when an action has an undeniable impact on the children concerned."⁷¹
(onderstreping toegevoegd)

De procedurele verplichtingen van artikel 3 IVRK: in kaart brengen belangen van het kind en motivering

64. Uit artikel 3 IVRK vloeien daarnaast procedurele verplichtingen voort: *dat en hoe de belangen van het kind moeten worden meegewogen.*

---

⁷⁰ Kamerstukken II 1992-1993, 22855, 3 (MvT), p. 15: "Het belang van het kind heeft geen absolute voorrang boven andere belangen («a primary consideration»). Dat komt mede door de diversiteit van de verdragsbepalingen (vreemdelingenrecht naast bij voorbeeld adoptie). Het Poolse ontwerp bevatte een verdergaand voorstel («the paramount consideration»). In de discussies werd echter geconstateerd dat er situaties zijn waarin andere belangen, zoals van rechtvaardigheid of van de maatschappij en vooral dat van de gelijke behandeling van mannen en vrouwen, evenzeer van betekenis kunnen zijn. Het is evenwel met de doelstelling van het verdrag in overeenstemming te achten dat, in geval van conflict van belangen, het belang van het kind als regel de doorslag behoort te geven." (onderstreping toegevoegd)

⁷¹ VN-Kinderrechtencomité, *General Comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration*, CRC/C/GC/14, nr. 39-40.

65. Het is vaste rechtspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (de "**Afdeling**") dat deze procedurele kant van artikel 3 lid 1 IVRK rechtstreekse werking heeft en dat de rechter niet alleen moet toetsen of de belangen van het kind bij een maatregel zijn betrokken, maar ook of het betreffende orgaan zich voldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind:

*"Zoals de Afdeling eerder in bijvoorbeeld haar uitspraak van 20 januari 2014, ECLI:NL:RVS:2014:265 (onder 4.7), heeft overwogen, heeft artikel 3 van het Kinderrechtenverdrag rechtstreekse werking in zoverre het ertoe strekt dat bij alle maatregelen betreffende kinderen de belangen van het desbetreffende kind dienen te worden betrokken. Wat betreft het gewicht dat aan het belang van een kind in een concreet geval moet worden toegekend, bevat het eerste lid van artikel 3 van het Kinderrechtenverdrag, gelet op de formulering ervan, geen norm die zonder nadere uitwerking in nationale wet- en regelgeving door de rechter direct toepasbaar is. Wel dient door de bestuursrechter in dit verband te worden getoetst of het bestuursorgaan zich voldoende rekenschap heeft gegeven van de belangen van het kind en aldus bij de uitoefening van zijn bevoegdheden binnen de grenzen van het recht is gebleven."*⁷² (onderstreping toegevoegd)

66. Het VN-Kinderrechtencomité vat de procedurele verplichtingen die voortvloeien uit artikel 3 lid 1 IVRK als volgt samen:

*"(c) A rule of procedure: Whenever a decision is to be made that will affect a specific child, an identified group of children or children in general, the decision-making process must include an evaluation of the possible impact (positive or negative) of the decision on the child or children concerned. Assessing and determining the best interests of the child require procedural guarantees. Furthermore, the justification of a decision must show that the right has been explicitly taken into account. In this regard, States parties shall explain how the right has been respected in the decision, that is, what has been considered to be in the child's best interests; what criteria it is based on; and how the child's interests have been weighed against other considerations, be they broad issues of policy or individual cases."*⁷³ (onderstreping toegevoegd)

---

⁷² ABRvS 17 augustus 2022, ECLI :NL:RVS:2022:2290, r.o. 8.8.10.

⁷³ VN-Kinderrechtencomité, *General Comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration*, CRC/C/GC/14, nr. 6.

67. Er moet dus een beoordeling worden gemaakt van de impact van de beslissing op het kind. Hierbij dienen de belangen van het kind in kaart te worden gebracht. De beslissing zal vervolgens moeten worden gemotiveerd. Verderop in *General Comment 14* werkt het VN-Kinderrechtencomité dit uit.
68. Bij de bepaling van de belangen van het kind moet rekening worden gehouden met alle omstandigheden van het geval met betrekking tot het kind, waaronder diens (i) mening, (ii) identiteit, (iii) behoud van de gezinsomgeving en belangrijke contacten, (iv) recht op zorg, bescherming en veiligheid, (v) kwetsbaarheid, (vi) recht op gezondheid en (vii) recht op onderwijs.⁷⁴
69. Het uiteindelijke doel dient te zijn "*to ensure the full and effective enjoyment of the rights recognized in the Convention and the holistic development of the child*".⁷⁵ Bij wat in het belang van het kind is, is dus ook een belangrijke vraag wat de overige rechten van het kind, zoals het recht op adequate huisvesting uit artikel 27 IVRK, dient.⁷⁶
70. Procedureel is het van belang dat kinderen, conform artikel 12 IVRK, de gelegenheid krijgen om (eventueel via hun wettelijke vertegenwoordigers) hun mening te geven.⁷⁷ Daarnaast moet alle relevante informatie die nodig is om de afweging te maken, worden verzameld door daartoe opgeleide professionals.⁷⁸
71. De beslissing moet worden gemotiveerd. Slechts in uitzonderlijke situaties mag worden aangenomen dat een ander belang dan het belang van het kind meer gewicht in de schaal legt. In dat geval ligt een zware motiveringsplicht op degene die het besluit neemt:

---

⁷⁴ VN-Kinderrechtencomité, *General Comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration*, CRC/C/GC/14, nr. 52 e.v. Voor een mogelijke toepassing bij huisuitzettingen, zie Ombudsman en Kinderombudsman 2023, p. 53-38.

⁷⁵ VN-Kinderrechtencomité, *General Comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration*, CRC/C/GC/14, nr. 51.

⁷⁶ Zie nader J. Tobin (red.), *The UN Convention on the Rights of the Child: A Commentary*, Oxford: OUP, p. 85-95.

⁷⁷ VN-Kinderrechtencomité, *General Comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration*, CRC/C/GC/14, nr. 90-91.

⁷⁸ VN-Kinderrechtencomité, *General Comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration*, CRC/C/GC/14, nr. 92.

"In order to demonstrate that the right of the child to have his or her best interests assessed and taken as a primary consideration has been respected, any decision concerning the child or children must be motivated, justified and explained. The motivation should state explicitly all the factual circumstances regarding the child, what elements have been found relevant in the best-interests assessment, the content of the elements in the individual case, and how they have been weighted to determine the child's best interests. If the decision differs from the views of the child, the reason for that should be clearly stated. If, exceptionally, the solution chosen is not in the best interests of the child, the grounds for this must be set out in order to show that the child's best interests were a primary consideration despite the result. It is not sufficient to state in general terms that other considerations override the best interests of the child; all considerations must be explicitly specified in relation to the case at hand, and the reason why they carry greater weight in the particular case must be explained. The reasoning must also demonstrate, in a credible way, why the best interests of the child were not strong enough to be outweighed by the other considerations."⁷⁹
(onderstreping toegevoegd)

72. Op dit punt kan een parallel worden getrokken met de motiveringsplicht van de rechter op grond van artikel 8 EVRM in ontruimingszaken. In een recente uitspraak overwoog de Hoge Raad onder verwijzing naar rechtspraak van het EHRM dat de rechter, bij de beoordeling of de inmenging op de in artikel 8 lid 2 EVRM vermelde gronden is toegestaan, de aangevoerde relevante argumenten betreffende de evenredigheid van de inmenging in detail moet onderzoeken en zijn beslissing afdoende moet motiveren.⁸⁰
73. Hiervoor werd reeds opgemerkt dat het bij de toepassing van artikel 3 IVRK van belang is om vast te stellen welke rechten van het kind in het geding zijn. Dit is ten eerste het recht op eerbiediging van het privé/gezinsleven en de woning zoals neergelegd in artikel 16 IVRK. Defence for Children Nederland zal nu dit recht bespreken.

---

⁷⁹ VN-Kinderrechtencomité, *General Comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration*, CRC/C/GC/14, nr. 97.

⁸⁰ HR 12 januari 2024, ECLI:NL:HR:2024:25, r.o. 3.2.

3.3 Artikel 16 IVRK: het recht van het kind op eerbiediging van het privé/gezinsleven en de woning

74. Artikel 16 IVRK bepaalt:

*"1. No child shall be subjected to arbitrary or unlawful interference with his or her privacy, family, home or correspondence, nor to unlawful attacks on his or her honour and reputation.
2. The child has the right to the protection of the law against such interference or attacks."*

75. De ontruiming van een woning is een inmenging in het privé/gezinsleven en de woning van het kind.⁸¹ Een dergelijke inmenging mag niet *unlawful* of *arbitrary* zijn. Een inmenging is *unlawful* als die niet is voorzien bij een wet die in overeenstemming is met de beginselen van het IVRK. Een inmenging is *arbitrary* als zij niet een legitiem doel dient of de maatregelen die worden gebruikt om dat doel te bereiken, niet noodzakelijk en evenredig zijn:

"... an interference with any of the rights under article 16 will only be justified where it is lawful and non-arbitrary. Critically, the requirement of lawfulness includes a procedural dimension, namely that the law is valid and accessible, and a substantive dimension, namely that the law is consistent with the principles under the Convention and international human rights law. With respect to the issue of arbitrariness, this requires that any interference must be reasonable if it is to be justified. In practice, this will be the case where the interference pursues a legitimate aim and the measures used to achieve that aim are necessary and proportionate."⁸²

76. De door artikel 16 IVRK vereiste rechtmatigheid onderstreept dan ook dat bij de beslissing tot ontruiming aan de toets van artikel 3 lid 1 IVRK niet kan worden voorbijgegaan. Ook de vereiste noodzakelijkheid en evenredigheid onderstrepen dat de belangen van het kind in kaart moeten worden gebracht, en dat zal moeten worden beoordeeld of er niet een minder ingrijpend alternatief is.⁸³

---

⁸¹ VN-Kinderrechtencomité, *General comment No. 21 (2017) on children in street situations*, CRC/C/GC/21, nr. 43; zie ook Tobin 2019, p. 587 met verwijzingen naar rechtspraak.

⁸² Tobin 2019, p. 555.

⁸³ Tobin 2019, p. 557.

3.4 Artikel 27 IVRK: het recht van het kind op adequate huisvesting

77. Artikel 27 IVRK waarborgt het recht van het kind op een toereikende levensstandaard, inclusief het recht op adequate huisvesting. Lid 1 bepaalt:

"States Parties recognize the right of every child to a standard of living adequate for the child's physical, mental, spiritual, moral and social development."

78. In lid 3 wordt expliciet het verband gelegd met huisvesting. Huisvesting is een essentieel onderdeel voor de verwezenlijking van het recht op een levensstandaard die toereikend is voor de ontwikkeling van het kind. Lid 3 bepaalt dan ook dat de overheid "met name" ouders moet ondersteunen wat betreft voeding, kleding en huisvesting als dat nodig is:

"States Parties, in accordance with national conditions and within their means, shall take appropriate measures to assist parents and others responsible for the child to implement this right and shall in case of need provide material assistance and support programmes, particularly with regard to nutrition, clothing and housing."

79. Voor de invulling van het begrip "huisvesting" sluit het VN-Kinderrechtencomité aan bij de definitie van het VN-comité voor economische, sociale en culturele rechten van adequate huisvesting in de zin van artikel 11 lid 1 IVESCR.⁸⁴ Het gaat om het recht om ergens in veiligheid, vrede, en waardigheid te leven:

"In the Committee's view, the right to housing should not be interpreted in a narrow or restrictive sense which equates it with, for example, the shelter provided by merely having a roof over one's head or views shelter exclusively as a commodity. Rather it should be seen as the right to live somewhere in security, peace and dignity."⁸⁵

80. Of huisvesting *adequa*t is, kan in het algemeen worden bepaald aan de hand van de volgende factoren: (i) "legal security of tenure",

---

⁸⁴ VN-Kinderrechtencomité, *General comment No. 21 (2017) on children in street situations*, CRC/C/GC/21, nr. 50.

⁸⁵ VN-comité voor economische, sociale en culturele rechten, *General Comment No. 4: The Right to Adequate Housing*, E/1992/23, nr. 7.

(ii) beschikbaarheid van diensten, materialen, faciliteiten en infrastructuur, (iii) betaalbaarheid, (iv) bewoonbaarheid, (v) toegankelijkheid, (vi) locatie en (vii) culturele adequaatheid.⁸⁶

81. Huisvesting die slechts voor korte termijn beschikbaar is of ervoor zorgt dat het gezin wordt gescheiden, wordt door het VN-comité voor economische, sociale en culturele rechten niet passend geacht:

"The Committee agrees with the authors that a room in a Red Cross shelter for women victims of gender-based violence would not have been a suitable alternative for the authors, mainly because it would have meant separating the family; the Committee also agrees with the authors that emergency accommodation made available by the Emergency Social Services Department would not have been an adequate alternative either, mainly because it is only a short-term alternative."⁸⁷ (onderstreping toegevoegd)

82. Opvangcentra die een tijdelijk alternatief onderkomen bieden, vormen aldus geen adequate huisvesting:

"The Committee recalls that, in order for housing to qualify as adequate, it must provide security of tenure, which the shelters did not do. In this regard, the Committee notes that the longest period during which the author and her children were able to stay in the same shelter was three months. At the end of this time she was informed that she would have to leave, together with her family, although this situation was later mitigated somewhat thanks to a public protest. Accordingly, the shelters were a temporary housing solution, as the State party has described them, but they did not constitute adequate housing."⁸⁸

83. Wind, Vols en Roorda hebben uitgewerkt hoe de hiervoor genoemde factoren kind-specifiek kunnen worden uitgelegd. Zij lichten toe dat "legal security of tenure" zo moet worden uitgelegd dat kinderen

---

⁸⁶ VN-Kinderrechtencomité, *General comment No. 21 (2017) on children in street situations*, CRC/C/GC/21, nr. 50; Committee on Economic, Social and Cultural Rights, *General Comment No. 4: The Right to Adequate Housing*, E/1992/23, nr. 8.

⁸⁷ VN-comité voor economische, sociale en culturele rechten 9 december 2022, *El Mourabit Ouazizi and Boudfan*, E/C.12/72/D/133/2019, nr. 10.3.

⁸⁸ VN-comité voor economische, sociale en culturele rechten 11 oktober 2019, *López Albán v Spain*, E/C.12/66/D/37/2018, nr. 13.2.

nooit uit huis kunnen worden gezet zonder dat sprake is van adequate alternatieve huisvesting.⁸⁹

84. Hoewel het lastig is om in algemene zin te bepalen wat de overheid moet doen om het recht op huisvesting te verwezenlijken, trekt het VN-Kinderrechtencomité in *General Comment No. 21 (2017) on children in street situations* inderdaad een duidelijke lijn als het gaat om gedwongen ontruiming: hiervan mag geen sprake zijn zonder dat is voorzien in adequate alternatieve huisvesting:

*"Children, including those living in informal or illegal housing, should not be subject to forced evictions prior to the provision of adequate alternative accommodation: States are required to make appropriate provisions for affected children."*⁹⁰

85. Kortom, ontruiming zonder dat sprake is van adequate alternatieve huisvesting is in strijd met artikel 27 lid 1 en 3 IVRK.
86. Wat onder adequate huisvesting moet worden verstaan, kan worden bepaald aan de hand van de hiervoor genoemde factoren. Tijdelijke opvang valt hier niet onder. Een oplossing waarbij het gezin wordt opgesplitst evenmin. Dat laatste volgt ook uit artikel 9 lid 1 IVRK, zoals Defence for Children Nederland nu zal toelichten.

3.5 Artikel 9 IVRK: het recht van kinderen om op te groeien bij hun ouders

87. Het IVRK bevat tal van bepalingen die het recht van het kind op privé, familie en gezinsleven beschermen, zoals dat ook wordt erkend door artikel 8 EVRM.

---

⁸⁹ R. Wind, M. Vols & B. Roorda, 'The Child-specific Right to Adequate Housing in the Convention on the Rights of the Child', *The International Journal of Children's Rights* 31 (2023), p. 459-460.

⁹⁰ VN-Kinderrechtencomité, *General comment No. 21 (2017) on children in street situations*, CRC/C/GC/21, nr. 50. Zie ook de recente aanbevelingen van het VN-Kinderrechtencomité over de naleving van kinderrechten in Nederland en het Verenigd Koninkrijk: VN-Kinderrechtencomité, *Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of the Kingdom of the Netherlands*, 9 maart 2022, CRC/C/NLD/CO/5-6, nr. 33 onder (b) en *Concluding observations on the combined sixth and seventh periodic reports of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland*, 22 juni 2023, CRC/C/GBR/CO/6-7, nr. 46 onder (c).

88. Artikel 9 lid 1 IVRK waarborgt specifiek het recht van kinderen om op te groeien bij hun ouders, of negatief geformuleerd, om niet tegen de wil van hun ouders te worden gescheiden van hun ouders. Kinderen mogen niet worden gescheiden van hun ouders, tenzij een bevoegde autoriteit, onderworpen aan rechterlijke toetsing, bepaalt dat scheiding van de ouders *noodzakelijk is in het belang van het kind*:

"States Parties shall ensure that a child shall not be separated from his or her parents against their will, except when competent authorities subject to judicial review determine, in accordance with applicable law and procedures, that such separation is necessary for the best interests of the child. Such determination may be necessary in a particular case such as one involving abuse or neglect of the child by the parents, or one where the parents are living separately and a decision must be made as to the child's place of residence."

89. Dit is dus een andere toets dan artikel 3 lid 1 IVRK. Waar artikel 3 lid 1 IVRK ruimte laat voor een afweging, vereist artikel 9 lid 1 IVRK dat scheiding van de ouders niet anders kan. Het is een *last resort*. Enkel financiële redenen kunnen geen rechtvaardiging vormen om kinderen te scheiden van hun ouders. Aldus het VN-Kinderrechtencomité:

*"Given the gravity of the impact on the child of separation from his or her parents, separation should only occur as a last resort measure, as when the child is in danger of experiencing imminent harm or when otherwise necessary; separation should not take place if less intrusive measures could protect the child. Before resorting to separation, the State should provide support to the parents in assuming their parental responsibilities, and restore or enhance the family's capacity to take care of the child, unless separation is necessary to protect the child. Economic reasons cannot be a justification for separating a child from his or her parents."*⁹¹

90. Het VN-Kinderrechtencomité heeft dit recent ook bevestigd in haar meest recente aanbevelingen over de naleving van kinderrechten in Nederland. Kinderen mogen niet gescheiden raken van hun ouders

---

⁹¹ VN-Kinderrechtencomité, *General Comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration*, CRC/C/GC/14, nr. 61.

om louter economische redenen, bijvoorbeeld als de ouders in de daklozenopvang verblijven:

"Noting with deep concern the high number of children who were separated from their families due to economic reasons, including in the context of the childcare benefits affair, the Committee recommends that the State party:

(a) Prohibit the separation of children from their families and their placement in alternative care on the basis of only the economic situation of those families, including where parents are staying in homeless shelters, and ensure that children staying in such shelters receive comprehensive support;"⁹²

91. Dit werkt ook door in de beslissing tot ontruiming, aangezien huisuitzettingen in de praktijk ertoe kunnen leiden dat kinderen worden gescheiden van hun ouders (zie paragraaf 2.2). De rechter zal dan ook moeten vaststellen dat sprake is van adequate alternatieve (vervolg)huisvesting voor het hele gezin.

3.6 Het belang van het gedrag van ouders in deze context

92. Het IVRK benadrukt op verschillende plekken dat ouders de primaire verantwoordelijkheid hebben voor de opvoeding en ontwikkeling van het kind. Dit is bijvoorbeeld bepaald in artikel 18 lid 1 IVRK:

"(...) Parents or, as the case may be, legal guardians, have the primary responsibility for the upbringing and development of the child. The best interests of the child will be their basic concern."

93. En artikel 27 lid 2 IVRK:

"The parent(s) or others responsible for the child have the primary responsibility to secure, within their abilities and financial capacities, the conditions of living necessary for the child's development."

94. Artikel 18 lid 2 IVRK en artikel 27 lid 3 IVRK voegen hier direct aan toe dat sprake is van een gedeelde verantwoordelijkheid: de

---

⁹² VN-Kinderrechtencomité, *Concluding observations on the combined fifth and sixth periodic reports of the Kingdom of the Netherlands*, 9 maart 2022, CRC/C/NLD/CO/5-6, nr. 24.

overheid moet ouders ondersteunen bij het nemen van hun verantwoordelijkheid:

"For the purpose of guaranteeing and promoting the rights set forth in the present Convention, States Parties shall render appropriate assistance to parents and legal guardians in the performance of their child-rearing responsibilities and shall ensure the development of institutions, facilities and services for the care of children."

"States Parties, in accordance with national conditions and within their means, shall take appropriate measures to assist parents and others responsible for the child to implement this right and shall in case of need provide material assistance and support programmes, particularly with regard to nutrition, clothing and housing."

95. Het doel van deze bepalingen is dan ook niet om de overheid van haar verplichtingen te ontheffen als de ouders hun primaire verantwoordelijkheid niet nemen, integendeel. Dat zou ook het hele doel van het IVRK ondergraven om te erkennen dat kinderen *zelfstandige* dragers van rechten zijn, onafhankelijk van het gedrag van hun ouders (zoals dat ook wordt erkend door art. 2 lid 2 IVRK).
96. Het doel van artikel 18 lid 1 en artikel 27 lid 2 IVRK is tweeledig. Aan de ene kant beschermen deze bepalingen tegen buitensporige inmenging van de staat in de opvoeding van het kind. Aan de andere kant maken zij duidelijk dat ouders niet kunnen verwachten dat de staat te allen tijde ingrijpt, omdat de primaire verantwoordelijkheid voor de opvoeding en ontwikkeling van het kind bij hen ligt.⁹³
97. Als de ouders echter tekortschieten in hun verantwoordelijkheden, kan de overheid niet langs de zijlijn blijven staan. De overheid blijft verplicht om passende ondersteuning te bieden om de rechten van het kind te verwezenlijken.⁹⁴ Hoe ouders ook invulling geven aan hun primaire verantwoordelijkheid, de uiteindelijke verantwoordelijkheid om de rechten van het kind op grond van het IVRK te beschermen, respecteren en verwezenlijken ligt bij de verdragspartijen (art. 2

---

⁹³ Zie over art. 18 IVRK: Tobin 2019, p. 663.

⁹⁴ Zie bijv. CRvB 24 januari 2006, ECLI:NL:CRVB:2006:AV0197; R. Wind, M. Vols & B. Roorda, 'The Child-specific Right to Adequate Housing in the Convention on the Rights of the Child', *The International Journal of Children's Rights* 31 (2023), p. 460.

IVRK). Dit is recent treffend verwoord in een gezamenlijke verklaring van het VN-Kinderrechtencomité en andere kinderrechtenexperts:

"Today, we remind all States that children are full human rights holders, independently from parents or guardians, and are entitled to special protection under international human rights Law, in particular under the Convention on the Rights of the Child (CRC), the most widely ratified human rights treaty in history with 196 States parties. (...)

*We emphasize that Member States have the primary responsibility to protect, respect, and fulfill children's rights, both in times of peace and in times of war. Whatever their age, gender, or status; whatever country they live in; or wherever they come from, all children are entitled to all their human rights, including the right to life, survival, and development; the right to the enjoyment of the highest attainable standard of health, including mental health."*⁹⁵
(onderstreping toegevoegd)

98. Zo oordeelde het hof Den Haag in de zaak over waterafsluiting van gezinnen dat het gedrag van de ouders niet voor rekening van de kinderen mocht worden gebracht. Er was minstgenomen sprake van een gedeelde verantwoordelijkheid met de ouders om ervoor te zorgen dat kinderen voldoende toegang tot drinkwater hebben:

"Tot slot is evenmin overtuigend het argument dat de ouders van minderjarige kinderen de primaire verantwoordelijkheid dragen voor de opvoeding en ontwikkeling van hun kinderen en dat het IVRK niet voorschrijft dat de Staat en organisaties als de DWB kinderen moeten vrijwaren van alle nadelige gevolgen van mogelijke foute beslissingen van hun ouders (zoals in dit geval eventueel financieel wanbeleid, niet openen van brieven of niet zoeken/aanvaarden van hulp). Dit laat immers onverlet dat de kinderen geen verwijt kan worden gemaakt van die beslissingen en dat de Staat en de DWB ook niet alle verantwoordelijkheid op de ouders kunnen afschuiven. Waar het gaat om een zo fundamenteel belang, is minstgenomen sprake van een gedeelde verantwoordelijkheid."

99. Ook in het geval van ontruiming kan de overheid zich niet aan haar verplichtingen onttrekken vanwege verwijtbaar gedrag van de

---

⁹⁵ <https://www.ohchr.org/en/statements/2022/10/children-have-specific-rights-and-should-be-protected-all-times-un-experts> (laatst geraadpleegd op 17 februari 2025).

ouders. De overheid blijft op grond van artikelen 3, 9 en 27 IVRK verplicht om het belang van het kind een eerste overweging te laten vormen en om bij ontruiming te waarborgen dat er (ten minste) adequate alternatieve huisvesting is voor het gezin.

4 TOEPASSING VAN HET IVRK IN CIVIELE ONTRUIMINGSZAKEN: BEANTWOORDING VAN DE PREJUDICIËLE VRAGEN

100. Op basis van het voorgaande stelt Defence for Children Nederland voor om de prejudiciële vragen als volgt te beantwoorden.

4.1 Vragen 1-3: het toetsingscriterium

101. De eerste drie prejudiciële vragen luiden:

1. Kan het in art. 3 lid 1 IVRK opgenomen criterium zodanig worden ingevuld dat het een handvat geeft voor toetsing in concrete gevallen? Zo ja, hoe luidt die invulling?

2. Welke rol speelt verwijtbaar gedrag van de ouders daarbinnen?

3. Vormt dat criterium voor de rechter een opdracht, althans legitimatie, om ook de kwaliteit van de opvangvoorziening te toetsen?

102. Deze vragen lenen zich voor gezamenlijke beantwoording.

103. Het in artikel 3 lid 1 IVRK opgenomen criterium geeft de rechter zonder twijfel een handvat voor toetsing in concrete gevallen.

104. Artikel 3 lid 1 IVRK schrijft ten eerste voor *dat* en *hoe* de rechter het belang van het kind moet meewegen bij de beslissing over de vordering tot ontruiming. Deze procedurele verplichting brengt mee dat de rechter (1) moet vaststellen welke gevolgen ontruiming (mogelijk) voor het kind heeft, (2) moet vaststellen wat het meeste in het belang van het kind is, en (3) moet motiveren hoe alle verschillende belangen van het kind zijn afgewogen tegen andere belangen.⁹⁶ Defence for Children Nederland kan zich eigenlijk niet voorstellen dat andere belangen in zo'n geval zwaarder wegen. Maar

---

⁹⁶ VN-Kinderrechtencomité, *General Comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration*, CRC/C/GC/14, nr. 6.

als een rechter zou oordelen dat de belangen bij ontruiming zwaarder wegen dan de belangen van het kind, rust op de rechter een zware motiveringsplicht.⁹⁷ Op de vraag welke (ambtshalve) instructiemaatregelen de rechter moet nemen, wordt hieronder bij de beantwoording van vraag 4 e.v. ingegaan.

105. Bij de bepaling van de belangen van het kind moet rekening worden gehouden met alle omstandigheden van het geval, waaronder (i) de mening van het kind, (ii) de identiteit van het kind, (iii) behoud van de gezinsomgeving en belangrijke contacten, (iv) het recht van het kind op zorg, bescherming en veiligheid, (v) de kwetsbaarheid van het kind, (vi) de gezondheid van het kind en (vii) het recht op onderwijs van het kind (bijvoorbeeld de continuïteit van onderwijs).⁹⁸
106. Voor wat betreft het *precieze* gewicht dat aan het belang van het kind moet worden toegekend, wordt over het algemeen aangenomen dat artikel 3 lid 1 IVRK geen rechtstreekse werking heeft.⁹⁹ Anders gezegd: artikel 3 lid 1 IVRK schrijft niet voor dat het belang van het kind *altijd* moet prevaleren boven andere belangen.
107. In een civiele ontruimingszaak kan de toepassing van artikel 3 IVRK echter niet los worden gezien van de rechten van het kind die in het geding zijn. Dit betreft ten eerste het recht van kinderen op eerbiediging van hun privé/gezinsleven en woning zoals neergelegd in artikel 16 IVRK. Deze bepaling onderstreept dat de belangen van het kind in kaart moeten worden gebracht en dat de noodzakelijkheid en evenredigheid van de ontruiming moeten worden getoetst.
108. Daarnaast is het recht van kinderen op adequate huisvesting zoals neergelegd in artikel 27 IVRK in het geding. Dit is een zwaarwegend belang. Hoewel artikel 27 IVRK niet voorschrijft wat de verdragspartijen precies moeten doen om het recht op adequate

---

⁹⁷ VN-Kinderrechtencomité, *General Comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration*, CRC/C/GC/14, nr. 97.

⁹⁸ VN-Kinderrechtencomité, *General Comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration*, CRC/C/GC/14, nr. 52 e.v. Voor een mogelijke toepassing bij huisuitzettingen, zie Ombudsman en Kinderombudsman 2023, p. 53-38.

⁹⁹ Zie bijv. ABRvS 17 augustus 2022, ECLINL:RVS:2022:2290, r.o. 8.8.10; Hof Den Haag 19 maart 2024, ECLI:NL:GHDHA:2024:363 (*Drinkwater*), r.o. 6.14 en 6.18.

huisvesting te verwezenlijken, is het duidelijk dat deze bepaling zich ertegen verzet dat een vordering tot ontruiming wordt toegewezen zonder dat is voorzien in alternatieve adequate huisvesting voor het kind.¹⁰⁰ Men zou dit kunnen duiden als een "*minimum core obligation*" van de overheid die zonder meer kan worden afgedwongen.¹⁰¹

109. Artikel 8 EVRM en artikel 9 IVRK brengen tot slot mee dat ontruiming er niet toe mag leiden dat kinderen van hun ouders gescheiden raken. Dat is immers niet noodzakelijk in het belang van het kind. Het enkele feit dat sprake is van een huisvestingsprobleem, maakt niet dat (tevens) sprake is van een opvoedsituatie die een uithuisplaatsing van het kind rechtvaardigt.¹⁰²
110. Artikel 3 IVRK, gelezen in samenhang met artikel 27 IVRK, artikel 8 EVRM en artikel 9 IVRK, brengt derhalve mee dat de rechter een vordering tot ontruiming niet kan toewijzen zonder vast te stellen dat is voorzien in alternatieve adequate huisvesting voor het gezin.
111. Het kan aan de feitenrechter worden overgelaten om te beoordelen of sprake is van alternatieve *adequate* huisvesting.¹⁰³ Hierbij dient de rechter rekening te houden met de volgende factoren: (i) huurbescherming, (ii) beschikbaarheid van diensten, materialen, faciliteiten en infrastructuur, (iii) betaalbaarheid, (iv) bewoonbaarheid, (v) toegankelijkheid, (vi) locatie en (vii) culturele

---

¹⁰⁰ VN-Kinderrechtencomité, *General comment No. 21 (2017) on children in street situations*, CRC/C/GC/21, nr. 50.

¹⁰¹ Vgl. VN-comité voor economische, sociale en culturele rechten, *General Comment No. 3: The Nature of States Parties' Obligations*, 14 december 1990, E/1991/23, nr. 10: "*the Committee is of the view that a minimum core obligation to ensure the satisfaction of, at the very least, minimum essential levels of each of the rights is incumbent upon every State party.*" Vgl. ook over het recht op water: Hof Den Haag 19 maart 2024, ECLI:NL:GHDHA:2024:363 (*Drinkwater*), r.o. 6.16.

¹⁰² Een machtiging tot uithuisplaatsing kan worden verleend in het kader van een ondertoezichtstelling indien dit noodzakelijk is het belang van de verzorging en opvoeding van de minderjarige of tot onderzoek van diens geestelijke of lichamelijke gesteldheid (art. 1:265b lid 1 BW). Ondertoezichtstelling vereist onder meer dat een minderjarige zodanig opgroeit dat die in zijn ontwikkeling ernstig wordt bedreigd en de zorg die in verband met het wegnemen van de bedreiging noodzakelijk is niet of onvoldoende wordt geaccepteerd (art. 1:255 lid 1 BW). Daarvan is geen sprake, enkel omdat geen adequate huisvesting kan worden gevonden. Zie ook paragraaf 3.5 hierboven: het is in strijd met art. 9 IVRK als kinderen enkel om financiële redenen worden gescheiden van hun ouders.

¹⁰³ Het gaat dus niet om *opvangvoorziening*, zoals de prejudiciële vraag het formuleert, maar om *adequate huisvesting*.

adequaatheid.¹⁰⁴ Tijdelijke opvang, bijvoorbeeld in het eigen netwerk, in een (nood)opvang of in een vakantiewoning, voldoet niet aan deze eisen. Dan is feitelijk nog steeds sprake van dakloosheid.¹⁰⁵

112. Verwijtbaar gedrag van de ouders doet in dit verband geen afbreuk aan de (minimum)verplichtingen van de overheid tegenover het kind op grond van het IVRK en het EVRM. Juist als de ouders tekortschieten in hun primaire verantwoordelijkheid, is het aan de overheid om de rechten van kinderen te beschermen en te respecteren (zie uitvoerig paragraaf 3.6 hierboven).

4.2 Vragen 4-8: ambtshalve toetsing aan artikel 3 lid 1 IVRK

113. Vragen vier tot en met acht zien op het onderzoek door de rechter op grond van artikel 3 lid 1 IVRK. De kern wordt gevormd door vragen vier en vijf, die als volgt luiden:

4. Hoe actief moet de rechter zijn? Wat dient hij, desnoods ambtshalve, te onderzoeken?

5. Wat mag de rechter daarbij qua aanlevering van gegevens van partijen verwachten?

114. Deze vragen lenen zich voor gezamenlijke beantwoording. Daarbij zal Defence for Children Nederland ook kort ingaan op het antwoord op vragen zes tot en met acht.
115. De verplichting van artikel 3 lid 1 IVRK wordt niet begrensd door de lijdelijkheid van de burgerlijke rechter.¹⁰⁶ Het zou ook niet stroken met het doel van artikel 3 IVRK en de kwetsbare positie van het kind dat de verplichting om de belangen van het kind een eerste overweging te laten vormen bij alle maatregelen die het kind raken, afhankelijk zou zijn van een beroep (van het kind of zijn

---

¹⁰⁴ VN-Kinderrechtencomité, *General comment No. 21 (2017) on children in street situations*, CRC/C/GC/21, nr. 50.

¹⁰⁵ Conform de ETHOS-definitie van dakloosheid (zie paragraaf 2.1 hierboven).

¹⁰⁶ Vgl. VN-Kinderrechtencomité, *General Comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration*, CRC/C/GC/14, nr. 14:

"Article 3, paragraph 1, establishes a framework with three different types of obligations for States parties: a) The obligation to ensure that the child's best interests are appropriately integrated and consistently applied in every action taken by a public institution, especially in all implementation measures, administrative and judicial proceedings which directly or indirectly impact on children;"

vertegenwoordigers) op artikel 3 IVRK en de aan de rechter verschaft informatie.¹⁰⁷

116. De rechter dient dus ambtshalve te toetsen aan artikel 3 lid 1 IVRK. Hierbij heeft de rechter een eigen verantwoordelijkheid om de informatie te vergaren die nodig is om (1) vast te stellen welke gevolgen ontruiming (mogelijk) voor het kind en diens belangen heeft, en (2) vast te stellen wat het meeste in het belang van het kind is. In het bijzonder dient de rechter te onderzoeken of bij ontruiming is voorzien in alternatieve adequate huisvesting voor het gezin. Dit geldt zowel in zaken op tegenspraak als in verstekzaken.¹⁰⁸
117. Hierbij kan de rechter primair van de verhuurder verwachten dat die de voor de beoordeling benodigde informatie aanlevert. Een woningcorporatie is, als particuliere instelling voor maatschappelijk welzijn, gebonden aan artikel 3 lid 1 IVRK.¹⁰⁹ Ook de woningcorporatie dient in haar beslissing om ontruiming te vorderen de belangen van het kind als eerste overweging mee te nemen. Van de woningcorporatie kan daarom worden verlangd dat zij al het redelijkerwijs mogelijke doet om erachter te komen of er minderjarige kinderen in de te ontruimen woning wonen.¹¹⁰ Zo ja, dan dient de woningcorporatie vast te stellen welke gevolgen ontruiming (mogelijk) voor het kind heeft, wat in het belang van het kind is en of bij ontruiming is voorzien in alternatieve adequate huisvesting.
118. Een particuliere verhuurder is weliswaar niet rechtstreeks gebonden aan artikel 3 lid 1 IVRK, maar kan op grond van de open normen van

---

¹⁰⁷ Vgl. Z.H. Duijnsteek-van Imhoff & C.L.J.M. de Waal, 'Artikel 3 IVRK, een zware taak voor de rechter bij ontruimingsvorderingen', *WR* 2023, p. 159, die betogen dat sprake is van recht van openbare orde.

¹⁰⁸ Dit onderzoek zou kunnen aansluiten bij het ambtshalve toetsing aan art. 6:265 lid 1 BW die nu reeds plaatsvindt naar aanleiding van het Tenzij-arrest (HR 28 september 2018, ECLI:NL:HR:2018:1810, r.o. 3.9). Zie hierover de Aanbeveling Huurachterstand en ontbinding en ontruiming Expertgroep huurrecht 1e aanleg LOVCK mei 2023 (raadpleegbaar via <https://www.rechtspraak.nl/Voor-advocaten-en-juristen/Reglementen-procedures-en-formulieren/Kanton/Paginas/huurzaken.aspx>, laatst geraadpleegd: 17 februari 2025) en Vols 2020, p. 17 en 21 en 24.

¹⁰⁹ Zie hiervoor paragraaf 3.2.

¹¹⁰ Vgl. op dit punt de positie van de drinkwaterbedrijven in Hof Den Haag 19 maart 2024, ECLI:NL:GHDHA:2024:363 (*Drinkwater*), r.o. 6.22, waarvan het hof verwacht dat zij "al het redelijkerwijs mogelijke moeten doen om erachter te komen of er minderjarige kinderen aanwezig zijn op het adres waar het water zal worden afgesloten". Deze gegevensverwerking is ook in overeenstemming met art. 5 en 6 AVG (r.o. 6.23-6.25).

artikel 6:265 lid 1 BW¹¹¹ en artikel 3:13 lid 2 BW bij de beslissing om over te gaan tot ontbinding en ontruiming wel geacht worden rekening te houden met de belangen van kinderen die daardoor worden geraakt,¹¹² met name wanneer dit er bijvoorbeeld toe leidt dat het recht van het kind op adequate huisvesting wordt aangetast.¹¹³ Ook van een particuliere verhuurder kan daarom worden verlangd dat die al het redelijkerwijs mogelijke doet om erachter te komen of er minderjarige kinderen in de te ontruimen woning wonen en, zo ja, welke gevolgen ontruiming (mogelijk) voor het kind heeft.

119. Van de verhuurder zou bijvoorbeeld kunnen worden verlangd dat in de dagvaarding wordt toegelicht of er minderjarige kinderen in de te ontruimen woning wonen.¹¹⁴ Als de verhuurder stelt dat er geen kinderen wonen, dient de verhuurder toe te lichten wat die heeft gedaan om dit vast te stellen. Indien er sprake is van kinderen, dient de verhuurder (voor zover mogelijk) de informatie aan te leveren die nodig is voor de toepassing van artikel 3 IVRK.¹¹⁵ Hiermee wordt voorkomen dat ontruiming van gezinnen met minderjarige kinderen in verstekzaken aan de aandacht van de rechter ontsnappen, zoals nu het geval is.
120. Beschikt de rechter niet over voldoende feiten, zowel wat betreft de toepasselijkheid van artikel 3 IVRK als de toepassing ervan, dan zal de rechter instructiemaatregelen moeten nemen, bijvoorbeeld op de

---

¹¹¹ Namelijk het vereiste dat de tekortkoming ontbinding van de huurovereenkomst met haar gevolgen moet rechtvaardigen. De tenzij-bepaling is gebaseerd op de redelijkheid en billijkheid; HR 28 september 2018, ECLI:NL:HR:2018:1810 (*Eigen Haard*), r.o. 3.4 en 3.9.

¹¹² Op grond van artikel 3 IVRK zijn de verdragspartijen verplicht om ervoor te zorgen dat ook private partijen de belangen van het kind in kaart brengen en als eerste overweging meenemen bij beslissingen die het kind aangaan; zie VN-Kinderrechtencomité, *General Comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration*, CRC/C/GC/14, nr. 19., nr. 14 onder (c).

¹¹³ Gedacht kan ook worden aan de open norm van art. 6:162 lid 2 BW. Wat bij ontruiming volgens ongeschreven recht jegens kinderen in het maatschappelijk verkeer betaamt, komt in de praktijk neer op een belangenafweging. In deze situatie speelt een belangrijke rol dat ontruiming leidt tot aantasting van de door art. 3, 9, 16 en 27 IVRK beschermde belangen van kinderen. Vgl. *Asser/Sieburgh 6-IV 2023/74-75*.

¹¹⁴ Aldus ook Vols 2020, p. 24.

¹¹⁵ Dit kan bijvoorbeeld worden vastgelegd in de Aanbeveling Huurachterstand en ontbinding en ontruiming Expertgroep huurrecht 1e aanleg LOVCK mei 2023 (raadpleegbaar via <https://www.rechtspraak.nl/Voor-advocaten-en-juristen/Reglementen-procedures-en-formulieren/Kanton/Paginas/huurzaken.aspx>, laatst geraadpleegd: 17 februari 2025).

voet van artikel 22 Rv.¹¹⁶ Zo nodig kan hiervoor een bestuursrechtelijk traject worden afgewacht, zoals de achtste prejudiciële vraag voorstelt. Kan de rechter uiteindelijk niet vaststellen dat is voorzien in alternatieve adequate huisvesting voor het gezin, dan mag de rechter de vordering tot ontruiming niet toewijzen.

121. Defence for Children Nederland begrijpt uit de vonnissen van de kantonrechter in de onderhavige zaak dat in verstekzaken situaties kunnen ontstaan waarin de verhuurder onvoldoende informatie kan aanleveren voor de toetsing op grond van artikel 3 lid 1 IVRK. Volgens het tussenvonnissen van 8 oktober 2024 ervaren woningcorporaties dat, zolang zij niet beschikken over een titel tot ontruiming, de betrokken casus voor de voor opvang en hulpverlening (primair of mede) verantwoordelijke, doorgaans gemeentelijke, instanties 'geen casus' is, met als gevolg dat de corporatie geen positie heeft om gegevens te verlangen die haar behulpzaam kunnen zijn bij het (in een civiele procedure) schetsen van de situatie die zal ontstaan zodra zij zich met een ontruimingstitel bij die instanties meldt.¹¹⁷ Dit zou uiteraard niet het geval moeten zijn. Bovendien ligt het in de lijn van de verwachting dat in veel gevallen wel degelijk reeds sprake zou moeten zijn van een 'casus' bij de gemeente. Dat geldt in ieder geval bij toepassing van de Wet Damocles of Wet Victoria door de burgemeester, maar ook bij een huurachterstand, die immers op grond van artikel 2 Besluit gemeentelijke schuldhulpverlening aan de gemeente moet worden gemeld. Wat daarvan zij, Defence for Children Nederland meent dat dit gebrek aan samenwerking niet voor rekening van het kind kan worden gebracht. Dat de ouders niet ter zitting verschijnen, kan het kind evenmin worden aangerekend en onderstreept juist het belang van ambtshalve toetsing om te waarborgen dat het belang van het kind wordt meegenomen in de beslissing tot ontruiming.

---

¹¹⁶ Vgl. ten aanzien van de ambtshalve toepassing van Europees consumentenrecht HR 13 september 2013, ECLI:NL:HR:2013:691 (*Heesakkers/Voets*), r.o. 3.9.1-3.9.2 en HR 12 november 2021, ECLI:NL:HR:2021:1677 (*Arvato*), r.o. 3.1.17.

¹¹⁷ Rb. Noord-Holland 8 oktober 2024, ECLI:NL:RBNHO:2024:10288, r.o. 2.13.

122. Defence for Children Nederland acht het voorts ongewenst dat de rechter ambtshalve – zonder instemming van partijen – inlichtingen zou inwinnen bij anderen dan partijen of zelfs andere instanties zoals de Raad voor de Kinderbescherming bij het onderzoek zou betrekken. Dit zou er immers toe leiden dat mogelijk gevoelige informatie over het gezin zonder hun instemming wordt gedeeld. De gevolgen daarvan voor het kind zijn moeilijk te overzien. Zo zijn er signalen dat dreigende ontruiming door hulpverleners wordt aangegrepen om kinderen uit huis te plaatsen terwijl er geen sprake is van een van een opvoedsituatie die een uithuisplaatsing van het kind rechtvaardigt. Dit staat haaks staat op het IVRK.¹¹⁸ Het is gepaster om de informatievoorziening en hulpverlening via de daarvoor bedoelde kanalen te laten verlopen.

4.3 Vraag 9: beslissing en motivering

123. Het antwoord op de negende prejudiciële vraag ligt grotendeels besloten in het hiervoor gegeven antwoord op vragen 1-3. Defence for Children Nederland kan zich eigenlijk niet voorstellen dat de afweging zoals vereist door artikel 3 IVRK in het nadeel van het kind uitvalt, nadat de rechter alle belangen van het kind in kaart heeft gebracht. Maar als de rechter de ontruiming toestaat, kan de rechter dat slechts doen als is voorzien in alternatieve *adequate huisvesting* voor het gezin. Het gezinsverband moet dus in stand worden gehouden en er mag geen sprake zijn van tijdelijke opvang.
124. Wat betreft de vraag of de rechter de ontruiming kan toestaan onder de voorwaarde dat wordt voorzien in adequate opvang binnen een bepaalde periode: het lijkt Defence for Children Nederland beter dat de vordering tot ontruiming pas wordt toegewezen nadat de rechter heeft vastgesteld dát sprake is van alternatieve adequate huisvesting bij ontruiming. De invulling van het begrip "*adequate huisvesting*" is te onbepaald om door te schuiven naar de executiefase.

---

¹¹⁸ Zie de kantonrechter in de onderhavige zaak: Rb. Noord-Holland 30 mei 2024, ECLI:NL:RBNHO:2024:5289, r.o. 4.14 en voetnoot 3; Rb. Noord-Holland 8 oktober 2024, ECLI:NL:RBNHO:2024:10288, voetnoot 6. Zie voorts Bahlmann 2018, p. 9; Ombudsman en Kinderombudsman 2023, p. 36.

5 AFSLUITING

125. Huisuitzettingen van gezinnen met kinderen is een complex probleem dat niet met één uitspraak zal zijn opgelost. Maar voor de civiele rechter in ontruimingszaken is in deze problematiek wel een belangrijke rol weggelegd. Artikel 3 IVRK vereist dat het belang van het kind een eerste overweging vormt bij de beslissing van de rechter over de vordering tot ontruiming. Het is hoog tijd dat rechters deze verplichting serieus gaan nemen. Daarmee wordt een belangrijke stap gezet naar een systeem waarin kinderrechten de aandacht krijgen die zij verdienen. En belangrijker nog: naar het terugdringen van dakloosheid onder minderjarige kinderen.